

MINISTERSTWO OŚWIATY I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

**PROGRAM
WYCHOWANIA W PRZEDSZKOLU**

WARSZAWA
PAŃSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH

MINISTERSTWO OŚWIATY I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

PROGRAM
WYCHOWANIA W PRZEDSZKOLU

1961

WARSZAWA

PAŃSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH

Redaktor techniczny
Lubomir Grodzicki

Program wydano na podstawie zarządzenia
Ministra Oświaty z dnia 17 lipca 1962 r.
Nr P1-3071/62 w sprawie programu wycho-
wania w przedszkolu

371.2 :: 573.5(073)

13947/e

PAŃSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH — WARSZAWA 1967

Wydanie drugie. Nakład 6000 + 30 egz. Arkuszy druk. 3,5. Ark. wyd. 3,06. Oddano do składania 13 IX 1967 r. Podpisano do druku 10 X 1967 r. Druk ukończono w październiku 1967 r. Zam. nr 8374/505/k. Cena zł 2.— Papier druk. sat. kl. V, 70 g, 61 × 86 cm z Fabryki Papieru w Skolwinie O-8

ZAKŁADY GRAFICZNE PZWS W ŁODZI

CZĘŚĆ PIERWSZA

UWAGI WSTĘPNE

Zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania wychowanie w przedszkolu ma na celu:

- 1) wszechstronny rozwój dzieci i przygotowanie ich do rozpoczęcia nauki w szkole,
- 2) pomoc rodzicom pracującym w zakresie opieki wychowawczej nad dziećmi.

Dziecko w przedszkolu powinno być otoczone staranną opieką, zapewniającą mu warunki prawidłowego rozwoju, ochronę zdrowia i bezpieczeństwo.

Szczególnie ważnym czynnikiem w pracy przedszkola jest racjonalna organizacja życia dziecka w ciągu dnia: prawidłowe dozowanie wysiłku i odpoczynku, pobytu na świeżym powietrzu, zabaw i zajęć oraz zapewnienie wartościowego pożywienia.

W związku z tym do zadań przedszkola należy:

- ochrona zdrowia i rozwijanie sprawności fizycznej dziecka;
- kierowanie poznawaniem przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabianie umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody;
- rozwijanie sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dziecka.

Przedszkole realizuje te zadania utrzymując stały kontakt ze środowiskiem dziecka, m. in. z domem rodzinnym i szkołą.

Wymienione wyżej zadania wychowawcze są szczegółowo określone w części pierwszej programu.

Druga część programu zawiera wskazania wychowawczo-dydaktyczne, opracowane w oddzielnych rozdziałach dla czterech

grup wieku przedszkolnego. Każdy z tych rozdziałów składa się z wykazu tematów, materiału programowego oraz uwag o realizacji programu.

Wykaz tematów określa, wokół jakich zjawisk społecznych i przyrodniczych należy koncentrować pracę wychowawczo-dydaktyczną. Dla poszczególnych grup wieku uwzględniony został coraz to szerszy krąg zagadnień. Wykaz ten może być rozszerzany i uzupełniany, a poszczególne tematy — pogłębiane, zależnie od warunków środowiskowych, zainteresowań i możliwości poznawczych dzieci oraz aktualnych potrzeb wychowawczych.

Materiał programowy wytycza szczegółową drogę do realizacji zadań wychowawczych w powiązaniu z tematyką, pokazuje, jakie właściwości trzeba u dziecka kształtować, jakie wyrabiać i rozwijać u niego funkcje, sprawności i umiejętności.

ZADANIA WYCHOWAWCZE

I. W zakresie ochrony zdrowia i rozwijania sprawności fizycznej dziecka do zadań wychowawczych należą:

1. Zabezpieczenie prawidłowych warunków zdrowotnych:
 - a) dbałość o bezpieczeństwo dzieci,
 - b) przestrzeganie zasad higieny osobistej i pomieszczeń,
 - c) zapobieganie infekcji przez systematyczny przegląd poranny oraz izolowanie dzieci podejrzanych o chorobę,
 - d) współpraca z personelem higieniczno-lekarskim oraz z instytucjami Służby Zdrowia,
 - e) zapobieganie przebywaniu dzieci w hałasie.
2. Organizowanie racjonalnego trybu życia, stosownie do wieku dzieci i pory roku:
 - a) zachowanie właściwych proporcji między różnymi rodzajami zajęć,
 - b) umożliwienie dzieciom zaspokojenia potrzeby ruchu,
 - c) zapewnienie dzieciom wypoczynku,
 - d) czuwanie nad racjonalnym żywieniem dzieci.
3. Wyrabianie odporności organizmu dziecka:

- a) zapewnienie dzieciom codziennego pobytu na wolnym powietrzu w ciągu całego roku,
 - b) stosowanie zabiegów hartujących przez umiejętne dozowanie przebywania dzieci na słońcu, wietrze, śniegu i mrozie,
 - c) dbałość o ubranie dzieci, odpowiednie do temperatury otoczenia.
4. Wyrabianie nawyków z dziedziny higieny życia codziennego:
- a) wpajanie dzieciom nawyków przestrzegania czystości osobistej,
 - b) przyzwyczajanie do utrzymywania czystości i porządku w miejscu przebywania,
 - c) wdrażanie do spokojnego i opanowanego zachowania się.
5. Pobudzanie wszechstronnego rozwoju fizycznego dziecka:
- a) wyrabianie orientacji, koordynacji ruchów, równowagi i zręczności,
 - b) doskonalenie czynności ruchowych,
 - c) kształtowanie prawidłowej postawy i wyrabianie elastyczności zmysłowych,
 - d) doskonalenie funkcjonowania narządów mowy oraz organów zmysłowych,
 - e) pobudzanie energii, odwagi, inicjatywy, wyrabianie umiejętności radzenia sobie, pokonywania trudności i współdziałania w zespole.

II. W zakresie kierowania poznawaniem przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabiania umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody do zadań wychowawczych należy:

1. Zapoznanie dzieci z otoczeniem:
- a) z życiem ludzi, z ich codziennymi potrzebami, z pracą ludzi różnych zawodów i ich społeczną użytecznością, z niektórymi zwyczajami ludzi i ich rozrywkami;
 - b) z dostępnymi zakładami pracy, z instytucjami znajdującymi się w pobliżu przedszkola, ze szkołą, z miejscami użyteczności publicznej, ze środkami transportu i łączności — w związku z tym rozwijanie zainteresowań technicznych dzieci;

- c) z utworami literatury dziecięcej, z wytworami sztuki ludowej oraz utworami muzycznymi dla dzieci;
 - d) z życiem zwierząt domowych i niektórych żyjących dziko, krajowych i egzotycznych, z pożytkiem, jaki niektóre zwierzęta przynoszą ludziom;
 - e) z roślinami hodowanymi w pomieszczeniu i na działce przedszkolnej oraz z niektórymi charakterystycznymi dla danego środowiska roślinami rosnącymi w pobliżu;
 - f) ze zmianami zachodzącymi w przyrodzie i z niektórymi prostymi zjawiskami przyrodniczymi;
 - g) z przedmiotami i materiałami znajdującymi się w otoczeniu dziecka i budzącymi jego zainteresowanie, z ich właściwościami fizycznymi, np. z barwą, kształtem, wielkością oraz ze sposobami korzystania z nich;
 - h) z praktyczną czynnością mierzenia pojemności, ciężaru, długości, czasu jako przygotowaniem do wprowadzenia pojęcia miary;
 - i) z położeniem przedmiotów i kierunkami w przestrzeni dla kształcenia orientacji w stosunkach przestrzennych;
 - j) z prostymi stosunkami liczbowymi, umożliwiającymi wyrabianie orientacji w zakresie tych stosunków.
2. Rozwijanie myślenia i mowy dziecka:
- a) przyzwyczajanie do obserwacji i do wypowiedzania się na temat obserwowanych przedmiotów i zjawisk, ich porównywania, wyciągania prostych wniosków;
 - b) pobudzanie do wysiłku umysłowego przez stawianie określonych zadań;
 - c) wzbogacanie słownika dziecka;
 - d) wdrażanie do prawidłowego budowania zdań i łączenia ich w dłuższe wypowiedzi oraz przestrzeganie poprawności wymowy;
 - e) wdrażanie dzieci do spokojnego wypowiedzania się i słuchania wypowiedzi innych.
3. Rozwijanie aktywności dziecka:
- a) umożliwienie zdobywania doświadczeń w bezpośrednich kontaktach dzieci z otoczeniem w powiązaniu z ich praktycznym działaniem;

- b) rozwijanie wyobraźni i inicjatywy przejawiającej się w różnego rodzaju działaniach dziecka w ciągu dnia;
 - c) stwarzanie warunków do podejmowania różnych czynności przez dostarczanie stosownych zabawek, materiałów i przyborów oraz zachęcanie do aktywności przykładem lub wskazaniem celu działania;
 - d) pobudzanie dziecka do podejmowania wysiłku (na miarę jego możliwości) i wytrwałego zdążania do zamierzonego celu;
 - e) organizowanie kontaktów dziecka z życiem społecznym: umożliwianie mu odtwarzania poznawanego otoczenia w zabawach i w czasie zajęć, usamodzielnianie i wdrażanie do wykonywania użytecznych prac.
4. Kształtowanie właściwej postawy społecznej:
- a) rozwijanie i utrwalanie uczucia miłości i przywiązania do rodziny, zaufania do wychowawcy oraz życzliwości do ludzi dorosłych;
 - b) wyrabianie gotowości do niesienia pomocy innym;
 - c) rozwijanie uczuć opiekuńczych w odniesieniu do młodszych i słabszych, a także do przyrody (roślin i zwierząt);
 - d) budzenie szacunku dla pracy własnej i innych ludzi oraz jej wytworów, stanowiących własność osobistą dziecka, własność innych ludzi lub własność społeczną;
 - e) wyrabianie nawyków i przyzwyczajzeń kulturalnego zachowania się;
 - f) wyrabianie elementów zdyscyplinowania (dobrowolne przystosowanie się do stawianych wymagań, panowanie nad sobą, umiejętność skupienia uwagi na poleceniach osób dorosłych, rozumienie ich sensu i zapamiętywanie ich);
 - g) wyrabianie umiejętności zgodnego współżycia w zespole: przyzwyczajanie do zabawy z rówieśnikami, do podejmowania i wykonywania wspólnych zadań, do uczestniczenia w zajęciach zespołowych;
 - h) budzenie uczucia przywiązania do Polski Ludowej: zwracanie uwagi na piękno i różnorodność krajobrazu Polski, na znaczenie pokojowej pracy ludzi różnych zawodów, na bogactwa naturalne kraju.

III. W zakresie rozwijania sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dziecka do szczegółowych zadań wychowawczych należy:

1. Rozwijanie sprawności technicznych:
 - a) budzenie zainteresowania dzieci urządzeniami technicznymi;
 - b) wdrażanie do prawidłowego posługiwania się prostymi narzędziami;
 - c) wyrabianie umiejętności wykonywania prostych przedmiotów z różnorodnego materiału;
 - d) przyzwyczajanie do przestrzegania ładu i porządku, do oszczędzania materiału i do należytej organizacji pracy;
 - e) przygotowanie do przyszłej nauki pisania i czytania w szkole przez obserwowanie kształtów, ich rozpoznawanie i odtwarzanie oraz przez ćwiczenie ręki w posługiwaniu się przyborami i materiałami.
2. Kierowanie wychowaniem plastycznym dziecka:
 - a) rozwijanie wyobraźni i wrażliwości na przejawy piękna w otoczeniu;
 - b) rozwijanie twórczości i zainteresowań plastycznych dziecka w powiązaniu z jego przeżyciami, obserwacją otoczenia i udziałem w życiu środowiska.
3. Umuzykalnianie dzieci:
 - a) budzenie wrażliwości muzycznej i zamiłowania do śpiewu, muzyki i tańca przez umożliwienie dzieciom słuchania śpiewu i muzyki oraz obserwowania prostych form tanecznych;
 - b) rozwijanie umiejętności odtwarzania przez dzieci rytmu i melodii głosem, ruchem lub na instrumentach perkusyjnych używanych w przedszkolu.
4. Kształcenie estetyki ruchu:
 - a) wyrabianie umiejętności sprawnego i estetycznego poruszania się;
 - b) zwracanie uwagi dzieci na estetykę ich gestów i mimiki.

CZĘŚĆ DRUGA

PROGRAM WYCHOWAWCZO-DYDAKTYCZNY DLA CZTERECH GRUP WIEKU PRZEDSZKOLNEGO

DZIECI 3-LETNIE

1. TEMATYKA

Otoczenie społeczne

Przedszkole

Pracownicy przedszkola: wychowawczynie i woźna.

Pomieszczenia przedszkola: szatnia, umywalnia, ubikacje; stałe miejsce dla każdego dziecka w szatni, stałe miejsce na ręcznik każdego dziecka.

Sala przedszkolna; sprzęty w sali: krzeselko, stół, leżak, biurko wychowawczynie, tablica.

Posiłki spożywane w przedszkolu; niektóre pokarmy.

Przybory używane przy jedzeniu: talerz, łyżka, filiżanka. Serwetki do wycierania ust.

Zabawki w sali: lalka i jej ubranie, mieszkanie lalek, zwierzęta pluszowe, klocki i miejsce do budowania, domek z klocków dla misia, wieża, płotek, budka dla pieska, garaż dla samochodu, samochód ciężarowy, wóz, obrazek na tablicy, na ścianie, książeczka obrazkowa, zabawa układanka; duża i mała piłka; zabawki do pociągania. Stałe miejsce zabawek.

Przybory i narzędzia, np. kredki, pędzel i miseczki do farb, łopatką do piasku, szczotka do zamiatania, śmietniczka.

Ogród przedszkolny, piaskownica i inne urządzenia.

Koledzy i ich imiona.

Uroczystości w przedszkolu: choinka noworoczna, Międzynarodowy Dzień Kobiet, Międzynarodowy Dzień Dziecka.

Dom rodzinny

Członkowie rodziny, ich imiona, ważniejsze czynności domowe.

Higiena osobista dziecka: czyste ręce, twarz, nos, włosy, paznokcie. Odzież dziecka.

Otoczenie dalsze

Niektóre najczęściej spotykane przez dzieci środki lokomocji, np. samochód, tramwaj, wóz.

Dekoracje z okazji świąt w pobliżu przedszkola.

Otoczenie przyrodnicze

Jesień

Zwierzęta domowe w najbliższym otoczeniu dziecka, np. pies, kot, kura, gołąb.

Niektóre najczęściej spożywane owoce i warzywa, np. jabłko, śliwka, marchew, pomidor.

Deszcz, wiatr — w związku z tym ochrona odzieży i wycieranie obuwia.

Zima

Ryby w akwarium. Rośliny doniczkowe w sali.

Różne materiały, np. papier, farba, glina, piasek, woda, mydło; ich właściwości i zastosowanie.

Mróz, śnieg, lód — ochrona przed zimmem.

Wiosna

Młode zwierzęta i ptaki, ich zachowanie, wydawane głosy.

Rośliny kwitnące wczesną wiosną, np. fiołek, stokrotka; barwa i zapach ich kwiatów.

Najczęściej spotykane owady, np. mucha, pszczoła; dźwięki wydawane przez nie przy poruszaniu się.

Lato

Ozdobne rośliny kwiatowe w ogrodzie; najpospolitsze rośliny kwitnące naszych łąk; barwa i zapach ich kwiatów.

Najczęściej spożywane owoce i warzywa, np. truskawki, cze-reśnie, marchew, rzodkiewka, ich smak i barwa.

W ciągu całego roku: ochrona przyrody.

2. MATERIAŁ PROGRAMOWY

Rozwijanie sprawności fizycznej dziecka

Zabawy orientacyjno-porządkowe: zmiana miejsca jako reakcja na sygnał dźwiękowy, np.: „dzieci w domkach”, „dzieci na spacer”, „ptaszki w gniazdach”.

Zabawy równoważne w ogrodzie przedszkolnym z elementami pokonywania przeszkód, wspinania i łażenia: wchodzenie na czworakach na niewielki pagórek, na daszek, na kładkę z podpórkami, przesuwanie się po kładce w pozycji siedzącej, zjazd.

Zabawy rzutne: dowolne rzuty woreczka lub piłki przed siebie, prawą i lewą ręką.

Zabawy bieżne, niezbyt intensywne, w jednym kierunku, np. naśladowanie jazdy pociągu, samochodu.

Zabawy z podskokami, wdrażające do lekkiego odbijania się od ziemi obiema nogami, z uginaniem w stawach kolanowych i skokowych, swobodne podskoki w przód, np. naśladowanie skoków piłeczki, wróbelka.

Zabawy na czworakach: wsparcie na całych dłoniach i palcach stóp, naśladowanie chodu zwierząt, np. psa, kota.

Ćwiczenia korektywne, wdrażające do prostego trzymania się, np. zabawy piłkami, „deszcz pada, słońce świeci”; ćwiczenia przeciwdziałające płaskiej stopie, np. chodzenie na palcach — pięty wysoko uniesione.

Zabawy wodą (woda w płaskiej balii, często zmieniana), manipulacje zabawkami pływającymi, drobnymi materiałami i przedmiotami. Napełnianie wodą naczynia, np. kubeczka.

Zabawy na śniegu: pozostawianie śladów, jazda na sankach.

Kierowanie poznawaniem przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabianie umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody

Zapoznanie dzieci z pracownikami przedszkola, z ich rolą w przedszkolu i znaczeniem ich pracy dla dzieci. Wdrażanie dzieci

do reagowania na głos wychowawczynie, do rozumienia jej słów, do podporządkowania się stawianym przez wychowawczynię wymaganiom. Rozwijanie uczuć sympatii i zaufania do wychowawczynie i woźnej. Zachęcanie dzieci do wypowiedzania swych życzeń, prośb i pytań.

Zapoznanie dzieci z najczęściej wykorzystywanymi pomieszczeniami przedszkola oraz ze znajdującymi się tam przedmiotami i materiałami. Stałe wdrażanie do należytego korzystania z nich.

Zapoznanie dzieci ze sprzętami i urządzeniami w sali i w ogrodzie oraz z przedmiotami codziennego użytku, wdrażanie dzieci do prawidłowego ich nazywania, właściwego z nich korzystania.

Stopniowe przyzwyczajanie dzieci do samodzielności przy codziennych czynnościach, jak rozbieranie się i ubieranie (w szatni i przy leżakowaniu), jedzenie i mycie.

Przyzwyczajanie dzieci do zwracania uwagi na ich własny wygląd (uczesane włosy, czysty nos, czysty fartuszek, podciągnięte majteczki itp.).

Wyrabianie u dzieci nawyków higienicznych (np. mycie rąk, wycieranie obuwia) i kulturalnych (np. witanie się i żegnanie, używanie form grzecznościowych).

Zapoznanie dzieci z zabawkami w sali i w ogrodzie, wskazanie sposobu korzystania z nich; ustalenie miejsca, w którym zabawki należy przechowywać lub po zabawie składać, oraz miejsca, w którym można się bawić określonymi zabawkami (np. gdzie można budować z klocków, a gdzie bawić się piaskiem, gdzie można oglądać książeczkę, a gdzie bawić się układanką). Wdrażanie dzieci do oddawania po pewnym czasie zabawek innym kolegom, do zgłaszania wychowawczynie faktu zepsucia zabawki. Przyzwyczajanie dzieci do cichej zabawy obok siebie, stopniowe wdrażanie do zabawy we dwoje lub w małej grupce.

Prowadzenie rozmów indywidualnych z dziećmi na tematy zaplanowane oraz okolicznościowe, które wyłaniają się w toku pracy. Krótkie rozmowy z małymi grupami (2—4 dzieci) na tematy związane z aktualnymi przeżyciami dzieci, np. z obserwacją przyrody, otoczenia społecznego, własnym działaniem dzieci lub ich wspomnieniami.

Oglądanie obrazków przedstawiających osoby, zwierzęta, rośliny, przedmioty, znane dzieciom lub podobne do znanych.

Wdrażanie dzieci do słuchania w małych grupach krótkich opowiadań i wierszy, ilustrowanych przez wychowawczynię pacynkami, zabawkami, obrazkami lub innymi odpowiednimi przedmiotami.

Organizowanie zabaw wzbogacających zasób słownictwa oraz kształcących prawidłową wymowę. Ćwiczenie prawidłowego oddechu przy mówieniu.

Przyglądanie się zwierzętom i roślinom w najbliższym otoczeniu. Udział dzieci w karmieniu zwierząt, np. kota, rybek w akwarium. Naśladowanie głosu niektórych zwierząt i ich sposobu poruszania się.

Zbieranie materiału przyrodniczego, np. liści, kasztanów, kamyków, wykorzystanie go w zabawie.

Ustawianie w ogrodzie wiatraczka pod wiatr. Chronienie się przed wiatrem, deszczem lub mrozem. Omijanie błota, wycieranie obuwia. Przyglądanie się opadom deszczu i śniegu.

Zapoznanie dzieci — w toku różnych czynności w przedszkolu — z materiałami często używanymi, z ich właściwościami i zastosowaniem, np. z mydłem przy myciu rąk, z gliną przy lepieniu.

Rozpoznawanie przez dzieci niektórych owoców, warzyw i kwiatów po wyglądzie, smaku lub zapachu, poprawne ich nazywanie.

Rozpoznawanie przez dzieci niektórych najczęściej spotykanych środków lokomocji i transportu, poprawne ich nazywanie, naśladowanie w zabawie charakterystycznych dla nich dźwięków, np. trąbienie samochodu.

Zwracanie uwagi dzieci na stosunek do nich członków rodziny. Rozwijanie i utrwalanie uczuć miłości do rodziny.

Rozwijanie sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dziecka

Budowanie i lepienie z piasku oraz z innych materiałów (drewno, szyszki, kamyki, kasztany, liście, gałązki). Budowanie z klocków.

Rysowanie patykiem na ziemi lub piasku. Rysowanie na papierze.

Lepienie z gliny. Kształtowanie prostych form palcami i dłońmi. Nazywanie ulepieńek, np. jajeczka, jabłka.

Próby układania przedmiotów dekoracyjnych, np. mozaiki geometrycznej, układanki.

Malowanie, posługiwanie się pędzlem i farbami klejowymi. Suszenie malowanek.

Posługiwanie się kredkami, farbami klejowymi itp. o różnych barwach. Wyodrębnianie i nazywanie barwy czerwonej i zielonej. Porównywanie przedmiotów o tej samej barwie.

Wypowiadanie się dzieci na temat własnych wytworów.

Słuchanie najprostszych piosenek o tekście zrozumiałym, śpiewanych przez wychowawczynię.

Próby śpiewania piosenek indywidualnie i zbiorowo.

Zabawy ruchowe przy śpiewie wychowawczyni lub przy akompaniamencie instrumentu muzycznego.

3. UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

Zasadniczą właściwością dziecka trzyletniego jest duża ruchliwość. Wprawdzie dziecko w tym wieku chodzi i biega swobodnie, ale krok jego jest jeszcze nierówny i nieopanowany. Często na wykonanie prostych czynności ruchowych traci zbyt dużo energii i wysiłku. Ponieważ aparat kostny, stawowy i mięśniowy dziecka w tym wieku jest jeszcze słaby, należy umożliwić mu swobodę ruchów i przestrzegać, aby często zmieniał pozycję. Zwłaszcza długotrwała pozycja siedząca działa szkodliwie i może spowodować skrzywienie kręgosłupa.

Dlatego też, realizując program z zakresu rozwijania sprawności fizycznej dziecka, wychowawczyni często organizuje z dziećmi 3-letnimi zabawy ruchowe oraz umożliwia korzystanie ze swobodnego ruchu przy różnych nadarzających się okazjach.

Zabawy ruchowe należy początkowo organizować z bardziej aktywnymi dziećmi w małych 2—4 osobowych grupach, stopniowo zachęcając pozostałe dzieci do uczestniczenia w nich.

Jedna zabawa może trwać około 5 min. Organizacja zabawy, jej treść i rodzaj ruchu powinny wzbudzać zainteresowanie dzieci, rozwijać ich aktywność i wytwarzać pogodny nastrój.

Najlepszym miejscem do przeprowadzania i podejmowania zabaw ruchowych jest ogród przedszkolny, który powinien być przystosowany do zabaw w różnych porach roku, jak zabawy w piasku, zabawy na śniegu, zabawy wodą. Należy umożliwić dzieciom jak najdłuższe przebywanie w ogrodzie w różnych porach dnia w ciągu całego roku, umiejętnie dozując korzystanie ze słońca, przebywanie na mrozie itp.

W trosce o zdrowie i prawidłowy rozwój fizyczny dziecka konieczne jest przestrzeganie zasad higieny w otoczeniu dziecka, kształtowanie nawyków higienicznych oraz organizowanie wypoczynku.

Dziecko 3-letnie może się skupić na jednej interesującej je sprawie tylko przez kilka minut i szybko przerzuca się do czegoś innego. Cokolwiek robi, jest ciągle w ruchu. Mało interesuje się wynikiem tego, co robi, a zajęte jest przede wszystkim samą czynnością, materiałem (tworzywem) i przyborami.

Dziecko jest nastawione na obserwację otaczającego świata, pragnie z nim przede wszystkim obcować. Dotyka otaczających przedmiotów, roślin i owoców, głaszcze zwierzęta, manipuluje przyborami. Przy tej okazji utrwalają mu się w pamięci charakterystyczne ich cechy.

Realizując materiał z zakresu poznawania przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabiania umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody, wychowawczynie stara się zainteresować dzieci tym, co dzieje się w przedszkolu i w ogrodzie, jakie są tu zabawki, obrazki, meble, rośliny, zwierzęta, ogląda z dziećmi książeczki, kieruje zabawkami oraz innymi czynnościami dzieci.

Korzystając z naturalnych tendencji do manipulowania, należy zainteresować dzieci przedmiotami codziennego użytku, potrzebnymi do wykonywania prostych zabiegów higienicznych (ręcznik, grzebień), a przez systematyczne zalecanie określonych czynności doprowadzić do wytworzenia u dzieci nawyków, jak np. wycieranie nosa, mycie rąk, czesanie, załatwianie potrzeb fizjologicznych przed posiłkiem lub przed leżakowaniem. Trzeba również wdrażać dzieci do prostych czynności z zakresu samoobsługi, np.: zmienianie obuwia, wieszanie palta na oznaczonym miejscu, zawijanie rękawów przed myciem rąk.

Dzieci 3-letnie nie są jeszcze zdolne do współuczestniczenia w życiu zespołowym. Chętnie izolują się od grupy całkowicie, a jeśli się łączą, to tylko w małe grupki (dwoje lub troje dzieci).

Podstawową formę pracy w tym okresie stanowią indywidualne kontakty wychowawczyni z poszczególnymi dziećmi. W różnych sytuacjach wychowawczyni pokazem lub własnym przykładem uczy dzieci właściwego korzystania z zabawek, posługiwania się przedmiotami, np.: wychowawczyni buduje z klocków domek dla pieska, którym bawi się Jaś; układa troskliwie lalkę w wózku, śpiewa lalce kołysankę, zachęcając do tego Basię; szuka ze Zbyskiem misia; ogląda z Grażynką obrazki.

Takie indywidualne kontakty sprzyjają rozwojowi mowy dziecka. Wychowawczyni daje przykład poprawnego wypowiedziania się, pobudzając pytaniami do odpowiedzi oraz odpowiadając na pytania dzieci.

Wychowawczyni powinna również zachęcać dzieci do obcowania z rówieśnikami. Z dziećmi 3-letnimi należy organizować różne krótkotrwałe zabawy, w których bierze udział 2—4 dzieci. Czasem zabawy te będą miały charakter gier dydaktycznych, np. zabawy ortofoniczne, zabawy układankami. Wdroży to stopniowo dzieci do żywszego uczestnictwa w życiu zespołowym.

Sala i ogród przedszkolny muszą być urządzone tak, aby dzieci miały jak najlepsze warunki do samodzielnych, twórczych zabaw. Zarówno w sali jak w ogrodzie należy wyznaczyć stałe miejsce na określone zabawki, potrzebne dzieciom w tych miejscach.

Wychowawczyni powinna czuwać nad rozwojem zabaw podejmowanych przez dzieci z własnej inicjatywy, wpływać na wzbogacenie treści zabawy radą, dyskretnym włączeniem się lub dostarczeniem dziecku potrzebnych przedmiotów i materiałów.

Trzyletnie dziecko interesuje się przyrodą, wychowawczyni powinna te zainteresowania podtrzymywać i rozwijać. Należy zwracać uwagę dzieci na najbliższe otoczenie przyrodnicze, umożliwić im bezpośrednie obcowanie ze zwierzętami domowymi i ciekawymi okazami roślin, budzić opiekuńczy stosunek do zwierząt i roślin przez włączanie dzieci do prac hodowlanych, np. do karmienia kota, kur, czy podlewania roślin.

Wszelkie prace konstrukcyjne i plastyczne mogą dzieci podejmować w różnych porach dnia, w sali i w ogrodzie, zgodnie ze swoimi indywidualnymi zainteresowaniami. Przygotowanie pomocy do prac plastycznych przeprowadza wychowawczynie w obecności dzieci, zachęcając je do współpracy, np. przy układaniu kredek w pudełku, ustawianiu miseczek do farb, segregowaniu elementów mozaiki.

Dzieciom należy udostępnić niektóre materiały (np. papier, kredki), aby w miarę potrzeby mogły z nich swobodnie korzystać, trzeba jednak wdrożyć je do właściwego korzystania z nich i odnoszenia na miejsce.

Szczególnie ważne dla ogólnego rozwoju dziecka 3-letniego jest umuzykalnienie. Wrażliwość słuchowa ma duże znaczenie m. in. dla mowy dziecka. Dlatego wychowawczynie wiele uwagi powinna poświęcić temu działowi pracy, często śpiewając dzieciom piosenki i organizując zabawy ruchowe ze śpiewem.

Wprowadzając piosenkę wychowawczynie winna posługiwać się stosownymi do jej treści zabawkami lub pomocami dydaktycznymi, starając się zastąpić wyjaśnienie słowne pokazem.

DZIECI 4-LETNIE

1. TEMATYKA

Otoczenie społeczne

Przedszkole

Pracownicy przedszkola: kierowniczką, wychowawczynie innej grupy dzieci, kucharka.

Pomieszczenia przedszkola, meble i sprzęty: sień — szczotki do obuwia i wycieraczka, kancelaria, szatnia — wieszak w szatni, kuchnia, ubikacja i umywalnia — przybory toaletowe i ręcznik, ich stałe miejsce.

Sala przedszkolna. Meble i sprzęty w sali, np. krzeselko i stół, leżak, biurko wychowawczynie, tablica, szafka do przechowywania prac dziecięcych, skrzynka skarbów.

Posiłki spożywane w przedszkolu, pokarmy, ich zapach, smak;

przybory używane przy jedzeniu: talerz, łyżka, filiżanka, widelec, serwetki i serwetnik.

Zabawki w sali, np. lalka i jej mieszkanie, ubranie lalki (dla chłopców i dziewcząt), gospodarstwo lalki, lalki przebrane w stroje ludzi różnych zawodów; zabawki odtwarzające zwierzęta domowe; klocki i miejsce do budowania; garaż, samochody ciężarowe i osobowe, pociąg, łódź, samolot. Stałe miejsce zabawek.

Obrazek na tablicy i obrazki w sali; książka obrazkowa; układanka, korzystanie z niej. Książki z tekstem. Pisemka ilustrowane dla dzieci.

Przybory, narzędzia i materiały, miejsce ich przechowywania; kącik czystości w sali i w ogrodzie; materiały i przybory do zajęć plastycznych.

Dyżurny i jego obowiązki, znaczki dla dyżurnych.

Ogród przedszkolny: miejsce, urządzenia i przyrządy do zabaw, miejsce do przechowywania zabawek, niektóre narzędzia ogrodnicze, miejsce do zajęć, działka starszej grupy.

Współzycie w zespole: koledzy, ich imiona, ich ulubione zabawy i zajęcia.

Uroczystości w przedszkolu: choinka noworoczna, Międzynarodowy Dzień Kobiet, Międzynarodowy Dzień Dziecka.

Dom rodzinny

Członkowie rodziny, ich zajęcia domowe. Przybory do sprzątanania w domu.

Kącik zabawek w domu.

Higiena osobista dziecka: przybory toaletowe (m. in. szczoteczka do zębów), odzież dziecka.

Otoczenie dalsze

Niektóre spotykane przez dzieci środki lokomocji i transportu, np. samochód, tramwaj, wóz, ciągnik.

Spółdzielnia spożywcza. Ciekawe dla dziecka wystawy sklepowe w pobliżu przedszkola.

Ludzie pracy spotykani w drodze do przedszkola, ich zawód i charakterystyczny ubiór.

Dekoracje w pobliżu przedszkola z okazji świąt państwowych.

Otoczenie przyrodnicze

J e s i e ń

Zwierzęta w najbliższym otoczeniu, np. pies, kot, króliki, kury, wróble, gołębie; ich pożywienie; ruchy zwierząt, charakterystyczne szczegóły budowy, różne głosy zwierząt.

Jesienne owoce i warzywa, np. jabłko, gruszka, śliwka, marchew, burak, cebula. Mycie owoców przed jedzeniem.

Materiał przyrodniczy: liście różnej wielkości i barwy; kasztany, żołądź, szyszki.

Z i m a

Ryby w akwarium, ich ruchy, pobieranie pokarmu.

Rośliny doniczkowe w sali.

Ptaki w zimie, opieka nad nimi.

Różne materiały, np. papier, węgiel, glina, farba, kamyki, woda, mydło; ich właściwości i zastosowanie.

W i o s n a

Rośliny w sali i w ogrodzie, młode liście i kwiaty, np. stokrotka, fiołek, tulipan, rzeżucha.

Młode zwierzęta domowe, ich ruchy; opieka zwierząt nad potomstwem.

Najczęściej spotykane owady: motyle, muchy, pszczoły, osy; ochrona pokarmów przed muchami.

L a t o

Niektóre rośliny ogrodowe, polne lub łąkowe, np. róża, konieczyna, łubin.

Owoce i warzywa najczęściej spożywane w przedszkolu, ich części jadalne i niejadalne.

W c i ą g u c a ł ę g o r o k u

Poszanowanie przyrody: ochrona trawników, drzew, ozdobnych roślin i ich kwiatów; ochrona zwierząt.

2. MATERIAŁ PROGRAMOWY

Rozwijanie sprawności fizycznej dziecka

Zabawy orientacyjno-porządkowe: zmiana miejsca jako reakcja na sygnał dźwiękowy, np. „dzieci w domkach”, „dzieci na

spacer”, reakcje na ruchy rąk, np. „samochody i milicjant”; zbiórka w gromadzie, tworzenie par przez kolejne wywoływanie, np. „lalki na wystawie”; zmiana pozycji jako reakcja na sygnał, np. „balonik”.

Zabawy równoważne: utrzymywanie równowagi w utrudnionych warunkach chodu; chodzenie po linie położonej na ziemi; chodzenie między szczeblami drabiny (prawdziwej lub narysowanej na ziemi lub podłodze); przenoszenie drobnych przedmiotów na krążku, np. „zanieś śniadanie”; chodzenie po niewielkiej pochyłości. Zabawy wyrabiające umiejętność pokonywania przeszkód ze wspinaniem i łażeniem: zabawy na przyrządach, np. kładka z podporami, płotek, daszek, zjeżdżalnia.

Zabawy rzutne: swobodne rzuty woreczka lub piłki przed siebie, prawą i lewą ręką lub do góry obiema rękami; podnoszenie woreczka z ziemi, próby chwytania w locie.

Zabawy bieżne: w jednym kierunku lub o określonym, a niezbyt odległym miejscu zatrzymania się, np. „jastrząb”, „kura i pisklęta”, „koniki”, „myszki i kot”; bieg na palcach, zatrzymywanie się na sygnał.

Zabawy z podskokami: podskoki obunóżne w przód, np. „wróbelki”, „piłeczki”. Podskoki przez linkę.

Zabawy na czworakach: swobodne poruszanie się ze wsparciem na całych dłoniach i palcach stóp, naśladowanie chodu zwierząt.

Ćwiczenia korektywne: wdrażające do prostego trzymania się, np. chodzenie z woreczkami na głowie, przewlekanie się przez obręcz w pozycji stojącej, wznoszenie szarfy obu rękami w górę w siadzie skrzyżnym; przeciwdziałające płaskiej stopie, np. chodzenie na palcach, pięty wysoko wzniesione, toczenie stopami piłeczki przed siebie (w siadzie skulnym).

Zabawy na śniegu: pozostawianie śladów na śniegu, gromadzenie śniegu na określone miejsce, lepienie bałwana, zabawy śnieżkami, jazda na sankach.

Zabawy wodą, zabawy przedmiotami pływającymi (w płaskiej balii).

Kierowanie poznawaniem przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabianie umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody

Zapoznanie dzieci z niektórymi pracownikami przedszkola, określanie wykonywanych przez nich czynności, zwracanie uwagi na znaczenie ich pracy, wdrażanie dzieci do poszanowania pracy dorosłych, do posłuszeństwa wobec nich.

Zapoznanie dzieci z takimi pomieszczeniami przedszkola, jak kuchnia, kancelaria. Utrwalenie nawyków właściwego korzystania ze stale używanych pomieszczeń, z mebli i sprzętów znajdujących się tam. Posługiwanie się przedmiotami codziennego użytku, odkładanie ich po użyciu na wyznaczone miejsce. Udział dzieci w utrzymaniu porządku w gospodarstwie przedszkolnym, np. podlewanie roślin w sali, zbieranie papierków po zajęciach. Pełnienie krótkotrwałych dyżurów z wyznaczonym zakresem czynności. Słowne ocenianie przez wychowawczynię wypełnionych przez dziecko obowiązków.

Usamodzielnianie dzieci przy wykonywaniu codziennych czynności. Systematyczna praca nad usprawnianiem tych czynności. Wdrażanie dzieci do dbałości o własny wygląd (uczesane włosy, czysty nos, zapięty fartuszek).

Systematyczne stosowanie różnych czynności dla wytworzenia nawyków higienicznych i kulturalnych: wycieranie obuwia przed wejściem do budynku, mycie rąk przed posiłkiem, witanie się, używanie form grzecznościowych.

Zapoznanie dzieci z nowymi rodzajami zabawek, z ich stałym miejscem. Utrzymywanie przez dzieci porządku wśród zabawek. Troska o zabawki, właściwe ich użytkowanie. Zgodne korzystanie z jednej zabawki.

Zabawa z rówieśnikami (2—3 dzieci). Rozwijanie uczuć przyjaźni, przygotowywanie do uczestniczenia w życiu grupy. Zachęcanie dzieci do podejmowania różnego rodzaju zabaw indywidualnych i zespołowych. Organizowanie zabaw przez wychowawczynię.

Prowadzenie rozmów indywidualnych i z małymi grupkami na tematy związane z aktualnymi przeżyciami dzieci, z ich

pytaniami, z działaniem dzieci, z obserwacją przyrody i otoczenia społecznego.

Wypowiadanie przez dzieci życzeń, pytań, opowiadanie własnych przeżyć lub zdarzeń, w których brały udział. Krótkie rozmowy (4—5 min.) zbiorowe na tematy zaplanowane lub przypadkowo wyłaniające się z toku zajęć. Rozmowy na temat obrazka pobudzającego dzieci do nazywania postaci i przedmiotów oraz ich czynności i części. Opowiadanie wychowawczyni ilustrowane obrazkami, kukielkami itp. Uczenie krótkich wierszy wybranych z literatury dziecięcej. Zabawy indywidualne i w małych grupach, mające na celu doskonalenie wymowy dziecka. Zabawy kształtujące słownik dziecka (wzbogacenie, wdrażanie do dokładności). Odgadywanie łatwych zagadek.

Zachęcanie dzieci do pomocy w niektórych zajęciach domowych w celu rozwijania i pogłębiania uczuć rodzinnych. Wyrabianie właściwego stosunku do członków rodziny, do zajęć domowych i pracy zawodowej.

Rozpoznawanie zwierząt z najbliższego otoczenia. Udział dzieci w karmieniu niektórych zwierząt, np. kóz, cieląt, owiec, ptactwa. Przygotowywanie piasku lub podściółki dla nich. Naśladowanie głosu i ruchów niektórych zwierząt. Wyodrębnianie niektórych szczegółów budowy. Pomoc przy karmieniu ryb w akwarium.

Rozpoznawanie kwiatów, owoców, warzyw, najczęściej spotykanych. Manipulacje materiałem przyrodniczym, np. rozdzielanie kwiatów do wazonu według barwy, mycie i układanie owoców, segregowanie liści. Wyodrębnianie niektórych części i wskazywanie cech zebranych okazów, np.: czereśnie mają pestki, pestki nie są jadalne.

Udział dzieci w pielęgnowaniu roślin doniczkowych i skrzynkowych.

Przyglądanie się opadom deszczu i śniegu. Wystawianie na wiatr wiatraczka lub chorągiewki. Zabawa latawcem. Chronienie się przed wiatrem i mrozem. Omijanie błota. Czyszczenie obuwia.

Zapoznanie dzieci z właściwościami niektórych przedmiotów w trakcie wykonywania konkretnych czynności, np.: przy myciu rąk mydło rozpuszcza się w wodzie.

Określanie wielkości przedmiotów — a) globalnej: duży (wielki) — mały, b) poszczególnych wymiarów: długi — krótki, wysoki — niski, szeroki — wąski, gruby — cienki.

Określanie ciężaru przedmiotów: ciężki — lekki.

Określanie pojemności różnego rodzaju naczyń, pudełek itp., np.: w dużym wiaderku dużo piasku, w małym wiaderku mało piasku.

Porównywanie zbiorów różniących się pod względem liczebności i oceniania ich „na oko”: dużo — mało, więcej — mniej. Porównywanie zbiorów metodą przyporządkowania przez przykładanie, nakładanie, wymianę elementów jednego zbioru z elementami drugiego zbioru: więcej — mniej. Porównywanie równolicznych zbiorów; ocena liczebności metodą przyporządkowania; ocena: tyle samo, po równo.

Odwzorowywanie zbiorów: tworzenie równolicznych zbiorów metodą przyporządkowania.

Wyodrębnianie jednego przedmiotu z wielu. Wprowadzenie liczebnika głównego „jeden”.

Tworzenie zbioru składającego się z dwóch przedmiotów. Wprowadzenie liczebnika głównego „dwa”. Porównywanie i odwzorowywanie zbiorów o liczebności w zakresie do dwóch.

Wyodrębnianie z wielu brył geometrycznych kuli i kojarzenie jej z nazwą.

Przyswajanie określeń położenia przedmiotów w przestrzeni: na, pod, przed, za, oraz kierunku: w przód, w tył, do góry, na dół.

Przyswajanie określeń czasu: długo — krótko, prędko — powoli, przedtem — potem.

Rozwijanie sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dziecka

Budowanie i lepienie z piasku przy użyciu innych materiałów, np. drewno, kamyki, kasztany. Celowe wykorzystanie w zabawie budowli i ulepień.

Budowanie i konstruowanie z klocków i innych materiałów konstrukcyjnych.

Rysowanie patykami na ziemi lub piasku z rozmachem, ciąg-

łym ruchem palców i dłoni. Rysowanie na papierze kredkami. Rysowanie kolorową kredą na tablicy.

Lepienie z gliny. Kształtowanie prostych form palcami i dłońmi. Próby modelowania postaci ludzkich, drzew itp.

Posługiwanie się pędzlem i farbami klejowymi. Malowanie plamy zwartej, zbliżonej obwodem do koła. Próby malowania określonych osób i przedmiotów. Nazywanie malowanek. Suszenie i odkładanie malowanek na miejsce.

Wycinanie: posługiwanie się nożyczkami, nacinanie papieru wzdłuż linii prostej. Wykorzystanie wycinanek w zabawach.

Układanie z elementów mozaiki motywów dekoracyjnych lub przedmiotów i obrazków, np.: gwiazdka, korale, ogródek.

Posługiwanie się kredkami, farbami klejowymi itp. o różnych barwach. Wyodrębnianie barwy czerwonej, zielonej, żółtej i niebieskiej

Podejmowanie prac na temat określony przez wychowawczynię.

Słuchanie piosenek o tekście zrozumiałym dla dziecka, śpiewanych przez wychowawczynię.

Śpiewanie piosenek indywidualnie i zbiorowo.

Zabawy ruchowe przy śpiewie wychowawczynie lub przy akompaniamencie instrumentu muzycznego.

Zapoznanie dzieci z grzechotką, kołatką i tamburynem.

Zwracanie uwagi dzieci na estetykę własnego wyglądu, estetykę pomieszczeń, w których przebywają, oraz piękno otaczającej przyrody.

3. UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

Dziecko 4-letnie, podobnie jak 3-letnie, cechuje duża ruchliwość oraz słabość aparatu kostnego i stawowego. Dziecko 4-letnie nie może pozostawać zbyt długo w jednej pozycji i wykonywać ruchów wymagających długotrwałego wysiłku.

Jest ono jednak w porównaniu z dzieckiem trzyletnim bardziej sprawne i wytrzymałe, toteż wymagania w stosunku do niego należy zwiększyć, zachowując jednak te same formy pracy.

Realizując program z zakresu rozwijania sprawności fizycz-

nej, wychowawczyni organizuje z dziećmi 4-letnimi, tak jak i z 3-letnimi, zabawy ruchowe, zabawy sezonowe oraz umożliwia korzystanie ze swobodnego ruchu przy różnych okazjach.

W toku zabaw ruchowych należy wdrażać dzieci do zdyscyplinowania, wypełniania krótkich poleceń słownych, podporządkowania się obowiązującym prawidłom, a tym samym do wyrabiania umiejętności współdziałania w zespole.

Część ogrodu przedszkolnego, przeznaczona dla dzieci 4-letnich, poza przystosowaniem do zabaw sezonowych oraz urządzeniami i przyrządami terenowymi powinna zawierać pewną przestrzeń, po której dzieci mogłyby swobodnie biegać i bawić się, korzystając z zabawek wymagających niewielkiego rozpędu, np. w toczeniu koła, piłki.

Realizując materiał z zakresu poznawania przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabiania umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody, wychowawczyni wdraża dzieci do dokładniejszego spostrzegania tego, co się dzieje w przedszkolu, w ogrodzie, w domu i na ulicy. Umożliwia dzieciom przyglądanie się różnym przedmiotom, okazom i zjawiskom przyrodniczym, obrazom, ilustracjom, zachęca do czynienia porównań, stwierdzania różnic w barwach, wielkości i niektórych kształtach.

Kontakty indywidualne z dziećmi są nadal podstawową formą pracy, jednak w związku z przejawiającą się u dzieci chęcią uczestniczenia w życiu grupy wychowawczyni organizuje każdego dnia jedno zajęcie, w którym biorą udział wszystkie dzieci. Czas trwania zajęcia nie powinien przekraczać 15 minut. Jeśli któreś z dzieci nie ma ochoty uczestniczyć w zajęciu, jest bowiem zainteresowane aktualnie podjętą zabawą lub inną czynnością, nie należy kategorycznie żądać przyłączenia się tego dziecka do grupy.

Treść i sposób prowadzenia zajęć musi budzić zainteresowanie dzieci oraz zachęcać do wzięcia w nich udziału. Najodpowiedniejszą porą do prowadzenia zajęć są godziny ranne, po śniadaniu. Należy pamiętać, aby w miarę sprzyjających warunków atmosferycznych zajęcia przeprowadzać na powietrzu.

Wszelkie zajęcia, w których występują określenia kształtu przedmiotów, ich wielkości, objętości, pojemności, ciężaru, ilości,

określenia położenia i kierunku oraz określenia czasu, wymagają indywidualnej pracy z dzieckiem lub z małą grupką dzieci. Zająęcia te powinny być powiązane z działaniem przy uwzględnieniu aktualnych zainteresowań dzieci wpływających z ich życia w przedszkolu (w gospodarstwie lalki, w różnych kącikach zabawek, przy nakrywaniu do stołu i innych czynnościach porządkowo-gospodarczych, przy samoobsłudze itp.).

Aby stworzyć dzieciom lepsze warunki do zabaw, wychowawczynie wzbogaca w stosunku do roku ubiegłego zestaw zabawek i urządzenia kącików zainteresowań, np. wprowadza tzw. „skrzynkę skarbów”, nowe urządzenia do pokoju lalek, inne rodzaje klocków (do wyboru), zwierząt, samochodów. Pojawianie się nowej zabawki w sali czy w ogrodzie powinno być specjalnie zaznaczone. Należy ją dzieciom pokazać, wyjaśnić, jak z niej korzystać oraz ustalić miejsce przechowywania. Trzeba również wdrażać dzieci do zgodnego korzystania z jednej zabawki i udostępnienia jej po upływie ustalonego czasu — innemu dziecku.

Większy zasób doświadczeń i umiejętności dzieci 4-letnich przejawia się w treści zabaw podejmowanych przez nie z własnej inicjatywy. Wychowawczynie winna umiejętnie włączać się do tych zabaw, a przez dyskretną radę lub zastosowanie odpowiednich pomocy wzbogacać treść zabaw. Poszerzy się przez to zakres zdobywanych wiadomości i umiejętności, a przeżycia dzieci będą ciekawsze i radośniejsze.

Naturalne tendencje dzieci do działania może wychowawczynie wykorzystać do usamodzielniania ich. Należy wdrażać dzieci do samoobsługi, jak również do troszczenia się o wspólne dobro przedszkola, o ład i porządek w pomieszczeniach, w których dzieci przebywają. Poważną rolę spełniają w tym przypadku dyżury dziecięce. W tej grupie dzieci wychowawczynie organizuje dyżury o bardzo prostej jeszcze formie. Czas trwania dyżuru winien być dostosowany do możliwości dzieci, a organizacja dyżuru taka, aby mógł on się stać dla dziecka momentem radosnym, wykazującym jego przydatność dla grupy, aby budził poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro.

W grupie dzieci 4-letnich sporo miejsca zaczynają zajmować gry dydaktyczne. Wdrażają one dzieci do podporządkowania się obowiązującym prawidłom, przygotowują do współdziałania

w zespole, dostarczają możliwości poznawania określonych szczegółów z otoczenia, rozwijają aktywność umysłową dziecka.

Większą część prac konstrukcyjnych i plastycznych wykonuje się w czasie zajęć z całą grupą, należy jednak dzieciom umożliwić samodzielne korzystanie z niektórych materiałów i przyborów w ciągu całego dnia, aby zaspokoić ich indywidualne potrzeby występujące np. w czasie zabawy.

Zadania na określony temat należy poprzedzić omówieniem tego tematu w taki sposób, aby stał się on bliski i znany dzieciom.

W pracy nad umuzykalnianiem wychowawczynie powinna umiejętnie wykorzystać możliwości dzieci 4-letnich. Na szczególnie podkreślenie zasługuje nowa pozycja w programie, a mianowicie instrumenty perkusyjne. Instrumenty te należy wprowadzać stopniowo. Dzieci rzeba zapoznać z nazwą instrumentu, wyjaśnić z czego jest zrobiony i pokazać, w jaki sposób należy się nim posługiwać. Należy też wdrożyć dzieci do odkładania instrumentów po zajęciach na właściwe miejsce.

DZIECI 5-LETNIE

1. TEMATYKA

Otoczenie społeczne

Przedszkole

Pracownicy przedszkola, czynności przez nich wykonywane.

Pomieszczenia przedszkola, meble i sprzęty: sień — szcztoki do obuwia i wycieraczka; kancelaria; szatnia — stałe miejsce na wieszaku w szatni; ubikacja i umywalnia — ręcznik, przybory toaletowe, ich stałe miejsce; kuchnia; sala przedszkolna dzieci 5-letnich i innych grup.

Meble, sprzęty i przedmioty w sali i w innych pomieszczeniach przedszkola.

Posiłki spożywane w przedszkolu, różne pokarmy, ich zapach i smak, przybory używane przy jedzeniu.

Zabawki w sali, np. lalka i jej mieszkanie, ubranie lalki (dla chłopców i dziewcząt), gospodarstwo lalki, lalki ubrane w stroje ludzi różnych zawodów, lalka w stroju regionalnym, pranie dla

lalki; zwierzęta domowe i leśne (z różnych materiałów); klocki i elementy konstrukcyjne; zabawki przedstawiające środki komunikacji i transportu; maszyna budowlana, maszyna rolnicza. Stałe miejsce zabawek.

Obrazek na tablicy i obrazki w sali; książka obrazkowa, kącik książki, loteryjka i układanka; gazetka ścienna.

Narzędzia, przybory i materiały używane w przedszkolu, np. do zajęć technicznych, plastycznych. Kącik do majsterkowania; kącik czystości w sali i w ogrodzie.

Dyżurny i jego obowiązki, znaczki dla dyżurnych.

Ogród przedszkolny: miejsce, urządzenia i przyrządy do zabaw, miejsce do zajęć, zagonki pod uprawę roślin, narzędzia i sprzęt ogrodniczy; drzewa i inne rośliny w ogrodzie.

Współzycie w zespole: koledzy, ich imiona, wspólna zabawa, wspólnie wykonywane czynności.

Uroczystości w przedszkolu: choinka noworoczna, Międzynarodowy Dzień Kobiet, 1 Maja, Międzynarodowy Dzień Dziecka.

Ważne wydarzenia w przedszkolu: teatr kukiełek, gość w przedszkolu, wystawa prac dziecięcych itp.

Dom rodzinny

Imię i nazwisko dziecka, nazwa miejscowości i ulicy, przy której dziecko mieszka.

Członkowie rodziny, ich zajęcia domowe, praca zawodowa rodziców.

Współzycie w rodzinie: młodsze lub starsze rodzeństwo, wspólna zabawa i zajęcia. Uroczystości rodzinne: imieniny lub urodziny domowników, upominek.

Kącik zabawek w domu dziecka.

Higiena osobista dziecka: przybory toaletowe (szczoteczka do zębów).

Przechowywanie odzieży.

Otoczenie dalsze

Najbliższa ulica, niektóre znaki drogowe.

Sklepy w otoczeniu przedszkola, np. spożywczy, mydlarski, odzieżowy lub obuwniczy.

Najbliższy park, las lub łąka. Kosz do śmieci w parku, miejsce do zabaw i wypoczynku.

Środki lokomocji i transportu, np. pociąg, samochód ciężarowy, autobus, samochód osobowy, tramwaj, wóz, łódź, statek, samolot; niektóre widoczne szczegóły (kierownica, koła, śmigła). Dworzec PKP lub PKS, przystanki.

Prace ludzi różnych zawodów w najbliższym środowisku przedszkola. Najbliższe zakłady pracy, np. stolarnia, gospodarstwo ogrodnicze, spółdzielnia szewska, apteka.

Ważne wydarzenie w otoczeniu przedszkola, np. budowa szkoły, fabryki, zakładanie torów kolejowych.

Otoczenie przyrodnicze

J e s i e ń

Zmiany atmosferyczne: ochłodzenia, wiatr, deszcz, przymrozki.

Warzywa oraz owoce drzew i krzewów uprawianych w ogrodzie przedszkolnym; owoce dojrzałe: barwa, kształt, zapach, smak; zużytkowanie warzyw i owoców.

Prace jesienne w polu, np. kopanie ziemniaków, orka.

Materiał przyrodniczy: liście spadające z drzew, ich barwa i kształt; kasztany, szyszki, żołądźcie.

Odlot ptaków, np. bocianów, jaskółek. Ptaki pozostające u nas na zimę.

Niektóre rośliny leśne, np. grzyby borówki.

Zwierzęta leśne, np. jeź, wiewiórka, ich przygotowania do zimy.

Okazy w kąciку przyrodniczym.

Z i m a

Zmiany atmosferyczne: opady śniegu, mróz, zamarzanie wody, charakterystyczne właściwości śniegu i lodu.

Drzewa iglaste i liściaste w zimie.

Niektóre ptaki, np. wróbel, sikorka, ich wielkość, upierzenie, barwa, głos, sposób poruszania się. Opieka nad ptakami.

Ryby w akwarium, ich charakterystyczne cechy zewnętrzne.

Rośliny w pomieszczeniu przedszkola, uprawa roślin doniczkowych.

Różne materiały spotykane w otoczeniu, ich właściwości

i zastosowanie, np. szkło, metal, drewno, tkanina, materiały opałowe.

W i o s n a

Zmiany atmosferyczne: ocieplenie, silniejsze przygrzewanie słońca.

Rośliny w okresie wiosennym: pączki na drzewach oraz pojawianie się młodych liści, trawy, wczesnie kwitnące rośliny.

Przylot ptaków, np. skowronka, bociana i jaskółki, budowa gniazd, śpiew ptaków.

Niektóre owady, np. motyle, pszczoły, muchy, komary; ich ruchy, dźwięk wydawany podczas lotu, pożywienie.

Drobne zwierzęta spotykane w ogrodzie, np. kret, żaba, dżdżownica; sposób poruszania się, charakterystyczny wygląd, znaczenie.

Działka przedszkolna: siew nasion i sadzonkowanie roślin; nasiona, np. kopru, rzodkiewki, słonecznika, grochu; kiełkowanie nasion; ozdobne rośliny kwiatowe, np. bratki, stokrotki lub tuliniany, bzy; rozpoznawanie tych roślin po kwiatach; wyróżnianie w roślinie korzenia, łodygi, liści, kwiatu.

Praca w polu i w ogrodzie.

L a t o

Upały, zabezpieczanie się ludzi i zwierząt przed nadmiarem słońca, zmiany w ubraniu, nakrycie głowy; burza, błyskawice, grzmoty, ulewa, silny wiatr.

Najczęściej spotykane rośliny w parku i na łące.

Owoce spożywane przez dzieci w przedszkolu. Warzywa, z których przyrządzane są posiłki w przedszkolu.

Działka przyszkolna: najprostsze zabiegi związane z pielęgnacją roślin (podlewanie, spulchnianie gleby); rozpoznawanie niektórych chwastów, np. perzu, ostu, pokrzywy.

W c i ą g u c a ł e g o r o k u

Zwierzęta domowe, ich cechy charakterystyczne, pokarm, który spożywają, pomieszczenia, opieka zwierząt nad młodymi.

W miarę nadarzających się okazji niektóre zwierzęta leśne, krajowe lub egzotyczne, np. zając, wiewiórka, lis, wilk, niedźwiedź, słoń, małpa. Ich życie na swobodzie.

Ochrona roślin i zwierząt.

Rozwijanie sprawności fizycznej dziecka

Zabawy ruchowe

Zabawy orientacyjno-porządkowe: zmiana miejsca jako reakcja na sygnał dźwiękowy i wzrokowy (w stosunku do roku poprzedniego zwiększyć liczbę sygnałów), np. „na przechadzkę”, „dzieci w lesie”, „rozrzucone kamyki”; rozpoznawanie barw — „znajdź swój kolor”; przygotowanie sobie miejsca — „wiatraczek”. Mijanie się w chodzie i biegu bez potrącenia.

Zabawy na czworakach: swobodne poruszanie się w przód i w tył, naśladujące ruchy zwierząt („psy i koty”, „koty omijają błoto”, „zajęcie w kapuście”) na podłodze lub trawie i na przyrządach, np. chodzenie na czworakach między szczeblami leżącej drabiny, przechodzenie po ławeczce lub pniu drzewa, przechodzenie pod łukami.

Zabawy bieżne: jednokierunkowe, np. „koniki”, lub wielokierunkowe o niezbyt intensywnym ruchu (mijanie się bez potrącenia), np. „samochody”, „znajdź sobie parę”; bieg na palcach ze zmianą tempa.

Zabawy rzutne: zabawy piłką, toczenie piłki, odbijanie od ziemi, rzuty piłką w określonym kierunku do celu nieruchomego, np. do kosza z odległości 5—6 kroków.

Zabawy skoczne: podskoki obunóż w przód, np. „piłki”, „ptaszki”; podskoki rozkroczne i zwarte w miejscu, np. „pajacyk”.

Zabawy na śniegu: gromadzenie śniegu na określone miejsce, np. sypanie kopców, przeskoki przez kopczyk. Lepienie śnieżek, zabawy śnieżkami. Chodzenie po śladach i rozpoznawanie ich. Lepienie bałwana. Odmiatanie śniegu. Zjeżdżanie na sankach z niewysokiej góry.

Zabawy wodą (woda w płaskiej balii, w płytkim strumyku lub w brodziku stale przepływająca). Puszczanie zabawek pływających i innych przedmiotów. Organizowanie zabaw na określony temat, stosownie do występujących okoliczności.

Ćwiczenia gimnastyczne

Ćwiczenia porządkowe

Zbiórka w gromadce, w kolumnie pojedynczej (w kolejce), w szeregu (płotek), w kolumnie dwójkowej (parami).

Ćwiczenia kształtujące

Ćwiczenia ramion: w siadzie — klaskanie przed sobą i nad głową, w siadzie klęcznym — naprzemianstronne wymachy rąk w przód i w tył.

Ćwiczenia nóg: chód z silnym unoszeniem kolan; marsz na palcach; podskoki obunóż, podskoki zwarte i rozwarte (podskoki pajaca); chwytanie palcami bosej stopy kulki papieru lub woreczka.

Ćwiczenia szyi: kiwanie głową w prawo i w lewo, np. „zegar”, „ogłądanie się za siebie”.

Ćwiczenia tułowia: skłony w przód i wyprosty (w siadzie skrzyżnym) ze zwróceniem uwagi na prawidłowe ustawienie głowy, np. „kwiaty rosną”, „ptaszek pije wodę”; skłony w tył w leżeniu przodem — z zastosowaniem ruchów naśladowczych, np. „pastuszek gra na fujarce”, „ślimak pokazuje rogi”; ćwiczenia mięśni brzusznych, regulujące krzywiznę lędźwiową; w leżeniu na plecach, np. „mucha chodzi po suficie”, przechodzenie z siadu skrzyżnego do leżenia tyłem i odwrotnie, np. „dzień dobry, dobranoc”; skłony w bok, np. „zegar”, „waga”; skręty — w rozkroku wskazywanie ściany za sobą, w siadzie skrzyżnym, np. „szycie ubrania”, „piłowanie drzewa”.

Ćwiczenia użytkowe

Ćwiczenia równowagi: przejście po narysowanej linii prostej i łamanej, przebieganie wężykiem między przeszkodami (kręgle, klocki), np. „omiń pokrzywy”, przechodzenie po ławeczce gimnastycznej, po klocku drzewa.

Ćwiczenia z pokonywaniem przeszkód, z zastosowaniem wspinięcia i łażenia — przy użyciu płotka lub stolika, np. „przedostań się na drugą stronę”, „omiń błoto”, czołganie się pod ławeczką; chód na czworakach pomiędzy szczeblami położonej na ziemi drabiny (prawdziwej, narysowanej lub ułożonej ze skaka-

nek), przechodzenie „wężykiem” przez oczka drabiny lub kraty przepłotni.

Rzuty: wydłużanie rzutu woreczka lub piłki, np. „kto dalej rzuci?”, „kto wyżej rzuci?”, celowanie do obręczy lub kosza z odległości 5—6 kroków.

Skoki: przeskakiwanie przez płaskie przeszkody, rozłożone lub narysowane na ziemi; odbijanie się jedną nogą (na zmianę), np. „bieg konia klusem”; ćwiczenia doskoku, np. „żaba skacze do wody”, „ptak dziobie ziarno”; zeskok w głąb (z ławeczki. pnia ok. 20 cm) do przysiadu podpartego, przeskok z rozbiegu przez sznur zawieszony na wysokości 10—15 cm, przez rów o szerokości około 30 cm z doskokiem na jedną lub obie nogi.

Przechadzki — wycieczki

Pożądana jest raz w tygodniu wycieczka — przechadzka o długości marszu do 1½ km w obie strony, z szybkością 1 km w ciągu około 30 minut do określonego miejsca, gdzie można zorganizować odpoczynek, a także zabawy lub zajęcia dla dzieci.

Kierowanie poznawaniem przez dziecko
otaczającej rzeczywistości i wyrabianie
umiejętności zachowania się w kontaktach
z ludźmi i światem przyrody

Zapoznanie dzieci ze wszystkimi pracownikami przedszkola, z pracą przez nich wykonywaną, zwracanie uwagi na znaczenie ich pracy, poszanowanie pracy dorosłych; podporządkowanie się dzieci wymaganiom stawianym przez dorosłych. Okazywanie uczuć sympatii i zaufania wobec pracowników przedszkola.

Zapoznanie dzieci z pomieszczeniami przedszkola i ich przeznaczeniem, przestrzeganie przez dzieci właściwego sposobu korzystania z różnych pomieszczeń i poprawnego zachowywania się w nich.

Korzystanie z mebli i sprzętów znajdujących się w różnych pomieszczeniach przedszkola. Posługiwanie się przedmiotami codziennego użytku oraz niektórymi narzędziami i przyborami. Poszanowanie mienia przedszkolnego.

Usamodzielnienie dzieci w czynnościach codziennych, jak ubieranie, rozbieranie i mycie. Samoobsługa przy posiłkach. Dbałość dziecka o własny wygląd oraz o porządek i ład w miejscu przebywania. Utrwalenie nawyków higienicznych i kulturalnych. Dyżury dziecięce, ocenianie dyżuru przez wychowawczynię i dzieci.

Zachęcanie dzieci do podejmowania zespołowych (2—4 dzieci) zabaw na określony temat oraz wyrabianie umiejętności przygotowywania potrzebnych do zabawy przedmiotów. Różnego rodzaju zabawy indywidualne i zespołowe, podejmowane przez dzieci z własnej inicjatywy. Zabawy organizowane przez wychowawczynię. Poszanowanie zabawek, sprzętu i pomocy dydaktycznych. Próby naprawiania pod kierunkiem wychowawcy zepsutej zabawki.

Prowadzenie przez wychowawczynię rozmów indywidualnych i z grupą dzieci na tematy zaplanowane oraz okolicznościowe, wynikające z toku pracy. Formułowanie przez dzieci prostych pytań i odpowiedzi. Swobodne wypowiedzi dzieci na temat oglądanych przedmiotów i zjawisk; poprawne ich nazywanie; określanie ich cech i stanów, w których się znajdują. Wypowiedzi dzieci na temat oglądanych obrazków, ilustracji, tablic, przezroczy itp. Odgadywanie i układanie zagadek.

Opowiadanie dzieciom przez wychowawczynię utworów wybranych z literatury dziecięcej. Zwracanie uwagi dzieci na myśl przewodnią utworu (opowiadania, baśni, wiersza).

Nauczanie wierszy. Wygłaszanie wierszy przez dzieci z zachowaniem naturalnej intonacji, właściwego tempa i siły głosu.

Inscenizowanie przez dzieci wybranych utworów.

Wdrażanie dzieci do stosowania w mowie potocznej poprawnych form gramatycznych oraz do poprawnej wymowy. Organizowanie zabaw utrwalających umiejętność stosowania poprawnych form gramatycznych, wzbogacających zasób słownictwa oraz kształcących wymowę dzieci.

Zachęcanie dzieci do przebywania z rówieśnikami i do aktywnego współżycia w grupie. Wdrażanie dzieci do okazywania uczuć życzliwości i przyjaźni wobec kolegów oraz innych dzieci, świadczenia wzajemnej pomocy, zgodnego współdziałania w zabawie i różnych czynnościach.

Rozpoznawanie zwierząt domowych i niektórych leśnych po wyglądzie i po głosie; obserwowanie ich zachowania się.

Udział dzieci w pracach związanych z chowem niektórych zwierząt, np. królików, kur lub psa, ryb w akwarium, ślimaka. Karmienie zwierząt. Sprzątanie ich pomieszczeń. Opieka nad zwierzętami, np. dokarmianie ptaków w okresie zimy, ochrona drobnych zwierząt przed zniszczeniem (dżdżownicy, żaby).

Rozponawanie niektórych owadów, np. muchy, komara, pszczoły. W ogródku przedszkolnym: siew nasion i pielęgnowanie roślin, zbiór i segregacja nasion. Rozpoznawanie niektórych nasion, pomoc w przygotowaniu ogródka na zimę.

Podlewanie roślin doniczkowych, wstawianie ciętych kwiatów do wazonu. W kąciку przyrodniczym: pielęgnowanie niektórych roślin użytkowych, np. cebuli, pietruszki („zielona pietruszka” do potraw).

Udział dzieci w przeprowadzaniu prostych doświadczeń, np. topnienie lodu, zamarzanie wody, utrzymywanie się materiałów na wodzie lub tonięcie ich (np. drewno i kamień).

Mierzenie długości i szerokości — krokiem, stopą, rozpiętością palców ręki itp.; pojemności — garścią, szczyptą itp., objętości — palcami, ręką, oburącz itp.

Mierzenie za pomocą wspólnej miary: patykami, sznurkiem, kubkiem, szklanką, miseczką, łyżeczką itp.; ocenianie różnicy wymiarów np. o tyle dłuższy, o tyle grubszy, o tyle mniejszy.

Zapoznanie z wagą (bez odważników). Porównywanie ciężaru różnych drobnych przedmiotów, masy sypkiej w naczyniach. Określanie różnicy ciężaru: cięższy, lżejszy, waży tyle samo, po równo.

Wprowadzenie i utrwalenie pojęcia „para” — jako nazwy kompletu przedmiotów użytkowych, np. para bucików, pończoch, rękawiczek.

Monograficzne opracowanie zbiorów 2, 3, 4 przedmiotów.

Wyodrębnianie kuli i sześcianu spośród innych brył; wyodrębnianie z wielu figur geometrycznych koła i kwadratu oraz kojarzenie ich z nazwą.

Przyswojenie i utrwalenie określeń położenia: wysoko — nisko oraz kierunku: w przód — w tył, do góry — na dół, w bok; odróżnianie na własnym ciele stopy prawej i lewej.

Przyswajanie określeń czasu, takich jak: rano, południe, wieczór, dzisiaj, wczoraj, jutro. Nazywanie niektórych dni tygodnia: sobota, niedziela, poniedziałek.

Rozwijanie sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dziecka

Budowanie i lepienie z piasku oraz innych materiałów (drewno, kamienie, kasztany itp.).

Budowanie i konstruowanie z klocków i różnych materiałów konstrukcyjnych. Budowanie i konstruowanie jako praca zespołowa. Wykorzystanie budowli w zabawie.

Rysowanie patykami na ziemi. Rysowanie kredkami na papierze i kolorową kredą na tablicy. Rysowanie postaci człowieka ze zwróceniem uwagi na zasadnicze części ciała i ubranie. Uwzględnianie ruchu ręki w rysowanych postaciach, np. „daję mamusi kwiaty”. Rysowanie pojedynczych przedmiotów, np. domek, drzewo, samochód, oraz scen związanych z aktualnymi przeżyciami dzieci. Próby wypełniania konturu barwą.

Wyrażanie prostych przedmiotów barwną plamą, np. „korzeń marchwi”, „liść na jesieni”. Malowanie przedmiotów urozmaiconych pod względem barwy i formy, np. „rośliny kwitnące na łące”, „pałac wiosny”, oraz scen, w których odgrywają rolę postacie ludzkie, drzewa, budowle, środki lokomocji, zwierzęta itp. Malowanie na sztalugach. Wyodrębnianie barw najczęściej używanych.

Lepienie z gliny. Modelowanie gliny dłonią i palcami przy odtwarzaniu przedmiotów, osób, zwierząt. Łączenie ulepiank w grupy, np. „kaczka z kaczkami”.

Wycinanie form kolistych. Wycinanie i cięcie w związku z przygotowywaniem zabawek na choinkę. Wycinanie postaci ludzi, zwierząt, pojedynczych przedmiotów. Wycinanka jako ilustracja wydarzeń, np. „pajacyk gra w piłkę”. Nalepianie wycinanek, np. „zdobimy zakładkę”. Wycinanka przestrzenna na określony temat, np. „budka dla psa”. Wykorzystanie wycinanek w zabawie.

Majsterkowanie prostych przedmiotów z deseczek, z pudełek

i różnych materiałów, jak szyszki, ziemniaki, patyczki, kasztany itp., łączenie ich przy pomocy kleju, gliny, gwoździ. Użytkowe przeznaczenie niektórych wytworów.

Układanie i stemplowanie motywów dekoracyjnych, przedmiotów lub obrazków przy użyciu mozaiki, stempli lub innych elementów dekoracyjnych, jak np. suche liście, patyczki, szyszki, kamyczki.

Prace dowolone i na temat określony przez wychowawczynię.

Zbieranie i segregowanie różnych materiałów przydatnych do wykonania pewnych przedmiotów (materiał przyrodniczy, szpulki, korki, sznurek itp.). Wykonywanie przez dzieci drobnych przedmiotów przydatnych w zabawie. Próby wykonywania przedmiotów według wzoru przedstawionego przez wychowawczynię, np. wykonanie chorągiewek lub torebki na nasiona.

Słuchanie piosenek śpiewanych przez wychowawczynię. Śpiewanie piosenek przez dzieci, indywidualnie i zbiorowo. Zabawy ruchowe ze śpiewem, rytmiczne, inscenizowane i taneczne.

Wprowadzenie elementów tanecznych, takich jak: bieg, podskoki, cwał.

Poznanie przez dzieci używanych w przedszkolu instrumentów perkusyjnych. Gra indywidualna. Wprowadzenie gry zespołowej z zastosowaniem jednego rodzaju instrumentu.

Kształcenie słuchu i poczucie rytmu: rozpoznawanie znanych piosenek nuconych bez słów lub granych na instrumencie; różnicowanie dźwięków wysokich i niskich, klaskanie w rytmie znanych piosenek; poruszanie się zgodnie z rytmem piosenki (marsz, bieg, podskoki), śpiewanej przez wychowawczynię lub granej na instrumencie; rozróżnianie głosów z otoczenia, np. sygnały pojazdów, głosy zwierząt, rozpoznawanie brzmienia instrumentów perkusyjnych.

Wdrażanie dzieci do dbałości o estetykę własnego wyglądu oraz o estetykę pomieszczeń, w których przebywają. Zwracanie uwagi dzieci na piękno otaczającej przyrody.

3. UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

Szybko postępujący rozwój organizmu dziecka 5-letniego wpływa na znaczne zwiększenie możliwości ruchowych. Dziecko

jest wytrzymalsze, dużo biega, przeskakuje przez przeszkody, zaczyna skakać na jednej nodze i bez większego wysiłku potrafi wchodzić na drabinkę i schodzić z niej.

Realizując program z zakresu rozwijania sprawności fizycznej dziecka, wychowawczynie organizuje z dziećmi 5-letnimi zabawy ruchowe, ćwiczenia gimnastyczne oraz przechadzki-wycieczki. Umożliwia również dzieciom korzystanie ze swobodnego ruchu przy różnych okazjach.

Zabawy ruchowe przeprowadzać należy codziennie z wyjątkiem dni, w których przewidziana jest przechadzka. Przy organizowaniu zabaw o intensywnym ruchu należy brać pod uwagę wysiłek dziecka w związku z innymi czynnościami w tym dniu.

Najlepszym miejscem do przeprowadzania ćwiczeń gimnastycznych jest boisko trawiaste w ogrodzie. W dni niepogodne i zimne ćwiczenie należy przeprowadzić w sali.

Ćwiczenia wówczas będą korzystne dla rozwoju fizycznego dziecka, jeśli będą wykonywane poprawnie, dlatego wskazane jest, aby wychowawczynie ćwiczyła razem z dziećmi, służąc im przykładem. W toku ćwiczeń wychowawczynie kontroluje i koryguje ruchy oraz postawę dziecka. Dzieci odbywają ćwiczenia w kostiumiach gimnastycznych. Ubiór wychowawczynie musi być także przystosowany do swobodnego prowadzenia ćwiczeń.

W grupie dzieci pięcioletnich prowadzi się dwa razy w tygodniu ćwiczenia gimnastyczne. Czas trwania jednego zajęcia wynosi najpierw 10 minut, a potem stopniowo przedłuża się do 15 minut. Na początku roku szkolnego można przeprowadzać ćwiczenia z małą grupką, zachęcając pozostałe dzieci do udziału w nich.

W doborze ćwiczeń gimnastycznych wiele miejsca trzeba poświęcić na ćwiczenia dużych grup mięśniowych podtrzymujących kręgosłup i poprawiających postawę.

Organizowanie przechadzek-wycieczek uzależnione jest od możliwości terenowych. Jeżeli teren przeznaczony dla dzieci pięcioletnich w ogrodzie przedszkolnym jest obszerny, przechadzki należy organizować dla zrealizowania określonego tematu programowego, np. dla zapoznania z dalszym otoczeniem.

Jeśli natomiast teren ten jest zbyt mały i dzieci nie znajdują dość miejsca do swobodnego ruchu, a w pobliżu jest park, las

lub łąka, wychowawczynie powinna tak sobie ułożyć pracę, aby dzieci wraz z potrzebnymi zabawkami i pomocami mogły tam jak najczęściej przebywać.

Realizując materiał z zakresu poznawania przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabiania umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody, wychowawczynie rozwija chęć współdziałania dzieci w zespole oraz współuczestniczenia w zajęciach organizowanych dla wszystkich dzieci.

Podkreślić należy, że dziecko pięcioletnie, interesując się otoczeniem jako całością, poświęca wiele uwagi szczegółom, które dostrzega i wyodrębnia z całości. Przejawia ono znacznie większą ciekawość wszystkiego, co je otacza i większą aktywność w porównaniu z dzieckiem 4-letnim. Nie zadowala się nazwą i funkcją przedmiotu. Chce wiedzieć, z czego przedmiot jest zrobiony i kto go zrobił.

W zabawach dzieci zwiększa się znacznie różnorodność tematów, pojawia się precyzja w odtwarzaniu niektórych szczegółów i fragmentów zaobserwowanych w życiu najbliższego otoczenia. Dziecko, bawiąc się, utrwala różne wiadomości i umiejętności, dlatego wychowawczynie powinna dyskretnie kierować przebiegiem zabaw oraz doбором tematyki podejmowanej przez dzieci. W pewnych przypadkach wychowawczynie winna podsunąć dzieciom temat zabawy, zachęcając do niej np. 1—2 dzieci.

Wzbogacanie tematów zabaw dzieci powinno być ściśle związane z systematyczną pracą nad coraz pełniejszym poznawaniem otoczenia. W związku z tym wychowawczynie organizuje dla wszystkich dzieci dwa zajęcia. Czas trwania jednego zajęcia nie powinien przekraczać 20 min. Najdogodniejszą porą do przeprowadzania zajęć zespołowych są godziny ranne, po śniadaniu. Należy pamiętać, aby jak najwięcej zajęć prowadzić na świeżym powietrzu.

Pracując nad rozwojem mowy dzieci, wychowawczynie powinna zwracać uwagę na stan narządów mowy i słuchu u każdego dziecka. Szczególną troską należy otoczyć dzieci nieśmiałe, zachęcając je do udziału w rozmowach i innych formach wypowiedzania się. Dążąc do rozwijania umiejętności myślenia dzieci, należy wykorzystywać odgadywanie przez dzieci zagadek oraz stosować próby układania zagadek przez same dzieci.

W związku z większym zasobem doświadczeń i przeżyć, jakim dysponują dzieci 5-letnie, ich stosunek do zwierząt i roślin staje się bardziej opiekuńczy. Potrafią dłużej zatrzymać uwagę na okazie i zjawisku przyrodniczym. Wskutek tego, że biegają lepiej i dalej, wiedzą więcej i chcą coraz więcej zobaczyć. Potrafią również zauważyć więcej szczegółów. Interesują się przyczyną zjawisk.

Te właściwości pozwalają wychowawczyni angażować znacznie więcej dzieci do prac związanych z pielęgnowaniem roślin i chowem zwierząt. Prace na działce, w kąciку przyrody, w zwierzyńcu przedszkolnym należy wykorzystać dla dostarczania dzieciom wiadomości o przyrodzie, jak również dla wyrobienia właściwego stosunku do zwierząt i roślin. Kącik przyrody w sali powinien w ciągu całego roku szkolnego stanowić warsztat pracy i doświadczeń dzieci.

Wszelkie zajęcia, w których występuje mierzenie, liczenie, nazywanie kształtów, określanie położenia i kierunku oraz czasu powinny być powiązane z praktycznym i celowym działaniem dziecka. Tematy ćwiczeń powinny być powiązane z aktualnymi zainteresowaniami dzieci, wpływającymi z ich codziennego życia.

W grupie 5-latków wiele miejsca zajmują zabawy i gry dydaktyczne oraz powiastki obrazkowe o treści liczbowej.

Opracowanie monograficzne zbioru obejmuje na poziomie przedszkola następujące zadania:

- tworzenie nowego zbioru przez dodawanie jednego przedmiotu do ostatnio opracowanego zbioru przedmiotów oraz kojarzenie liczebności zbioru z liczebnikiem głównym;
- przeliczanie słowne zbiorów za pomocą liczebników głównych;
- porównywanie zbiorów równolicznych metodą przeliczania;
- porównywanie zbiorów różnolicznych dla zrozumienia różnicy: o jeden więcej, o jeden mniej;
- odwzorowywanie zbiorów (tworzenie równolicznych zbiorów);
- odtwarzanie zbiorów przedmiotów lub liczebności dźwięków, ruchów;
- stopniowe wprowadzanie liczebników porządkowych;

- porządkowanie zbiorów według wzrastającej lub malejącej liczebności;
- rozkładanie zbioru na mniejsze zbiory (składniki) i składanie ich;
- dodawanie po jednym i po dwa przedmioty oraz odejmowanie po jednym i po dwa przedmioty.

Należy podnieść wymagania wobec dzieci w zakresie samoobsługi i dyżurów. Dzieci pięcioletnie mogą już pełnić dyżury całodzienne. Można też wprowadzić więcej rodzajów dyżurów niż u dzieci czteroletnich.

Przy wszystkich pracach konstrukcyjnych i plastycznych wychowawczyni powinna zachęcać dzieci do zbierania, gromadzenia i przygotowywania różnych potrzebnych do zajęć materiałów. Należy również wdrażać dzieci do utrzymywania w czystości i porządku narzędzi pracy i przyborów.

W zajęciach plastycznych organizowanych z dziećmi 5-letnimi znacznie zwiększa się ilość prac na określony przez wychowawczynię temat.

DZIECI 6-LETNIE

1. TEMATYKA

Otoczenie społeczne

Przedszkole

Pracownicy przedszkola, czynności przez nich wykonywane.

Pomieszczenia przedszkola, ich przeznaczenie, sień — przybory do czyszczenia obuwia i ubrania; kancelaria, szatnia — stoły, wieszak w szatni; ubikacja i umywalnia — ręcznik, przybory toaletowe i ich stałe miejsce; inne pomieszczenia przedszkola, do których wolno wchodzić tylko na polecenie wychowawczyni, np. kuchnia, magazyn; sala przedszkolna dzieci 6-letnich i innych grup.

Meble, sprzęty i przedmioty w sali i w innych pomieszczeniach przedszkola, ich przeznaczenie, materiał, z którego są zrobione, wytwórcy.

Posiłki spożywane w przedszkolu: pokarmy, ich zapach i smak;

produkty, będące składnikami niektórych pokarmów; przybory używane przy jedzeniu z uwzględnieniem noża.

Zabawki w sali, np. lalka i jej mieszkanie, gospodarstwo lalki, ubranie lalki (dla chłopców i dziewcząt), lalka w stroju regionalnym, lalki ubrane w stroje ludzi różnych zawodów, lalka — dziecko innej narodowości, lalka — dziecko szkolne, pranie dla lalek; wykonane z różnych materiałów zwierzęta domowe i dziko żyjące; klocki i tworzywo do zabaw konstrukcyjnych; zabawki przedstawiające środki komunikacji i transportu; maszyna budowlana, maszyna rolnicza. Stałe miejsce zabawek.

Obrazy i obrazki, album sporządzony z ilustracji, książka obrazkowa lub z ilustracjami, kącik książki, biblioteczka przedszkolna; ścienna gazetka obrazkowa.

Gry i loteryjki.

Narzędzia, przybory i materiały używane w przedszkolu, np. do zajęć technicznych i plastycznych. Kącik do majsterkowania, kącik krawiecki. Kącik czystości w sali i w ogrodzie.

Lista obecności. Lista dyżurów, znaczki dla dyżurnych.

Ogród przedszkolny: miejsce, urządzenie — przyrządy do zabaw i zajęć, zagonki uprawne, narzędzia ogrodnicze, drzewa i inne rośliny w ogrodzie.

Współzycie w zespole: koledzy, ich imiona i nazwiska, wspólna zabawa, wspólne wykonywanie różnych czynności, nowy kolega, ubieranie dzieci młodszych, upominek dla „maluchów”, przedstawienie dla dzieci młodszych, rysunkowy list do chorego kolegi, podarunek, imienniny lub urodziny kolegi.

Uroczystości w przedszkolu: choinka noworoczna, Międzynarodowy Dzień Kobiet, 1 Maja, Międzynarodowy Dzień Dziecka, temat do wyobru w zależności od potrzeb środowiska, np. Dzień Żołnierza, Dzień Górnika, Dzień Kolejarza, w przedszkolach pracujących w okresie lata — 22 Lipca.

Ważne wydarzenia w przedszkolu: teatr kukiełek, goście w przedszkolu, wycieczka, wystawy prac dziecięcych, pożegnanie przedszkola itp.

Dom rodzinny

Adres dziecka, z uwzględnieniem numeru domu i mieszkania.

Członkowie rodziny, praca zawodowa rodziców, ich zajęcia domowe i rozrywki.

Współżycie w rodzinie: młodsze i starsze rodzeństwo, wspólna zabawa i inne czynności, przedmioty należące wyłącznie do jednego z członków rodziny, uroczystości rodzinne, np. imieniny lub urodziny, upominek, miła niespodzianka.

Kącik zabawek w domu dziecka. Książeczki w domu.

Higiena osobista dziecka: przechowywanie odzieży, przybory toaletowe, ich miejsce w domu.

Ciekawe wydarzenia w domu, np. powrót brata z obozu harcerskiego, wyjazd z rodzicami na wczasy, wycieczka z rodzicami.

Otoczenie dalsze

Ulice w pobliżu przedszkola, zachowanie się ludzi na ulicy, przechodzenie przez jezdnię, niektóre znaki drogowe.

Instytucje i urzędy usługowe w najbliższym otoczeniu, ich wygląd i cechy charakterystyczne: szkoła, spółdzielnia, fabryka, poczta, stacja kolei lub autobusowa, lotnisko, ośrodek zdrowia lub szpital, pralnia. Odwiedziny w szkole.

Ważne wydarzenia w otoczeniu przedszkola, np. budowa szkoły, bloków mieszkalnych, fabryki, układanie torów kolejowych, przyjazd harcerzy do wsi.

Praca ludzi różnych zawodów, np. robotnika w fabryce, traktorzysty na roli, sprzedawcy, nauczyciela, kolejarza, lekarza, strażaka, górnika, marynarza, pilota.

Środki lokomocji i transportu, różnice w szybkości poruszania się różnych pojazdów, niektóre części składowe pojazdów: kierownica, koła, opony, śmigło itp.

Maszyny budowlane, np. dźwig, koparka, transporter oraz rolnicze: siewnik, pług, żniwiarka; ich wykorzystanie przez ludzi.

Otoczenie przyrodnicze

Jesień

Cechy charakterystyczne jesieni: zachmurzenia, opady, silne wiatry, szron poranny i przymrozki w związku z obniżeniem się temperatury.

Owoce drzew, krzewów i bylin owocowych uprawianych na działce przedszkolnej i w pobliskich ogrodach. Warzywa upra-

wiane na działce przedszkolnej oraz pobliskich polach i w ogrodach.

Drzewa w otoczeniu przedszkola, np. dąb, kasztanowiec, klon; opadanie liści z drzew, różnice w kształcie liści.

Materiał przyrodniczy, np. liście, kasztany, szyszki, zbiór i wykorzystanie.

Odlot ptaków, np. bocianów, jaskółek, szpaków. Ptaki, które u nas pozostają na zimę.

Przygotowania zwierząt leśnych do zimy.

Niektóre rośliny leśne, np. grzyby jadalne i trujące, borówki. Okazy w kąciku przyrodniczym; wystawa jesienna.

Przygotowanie ogrodu do zimy. Nasiona do wiosennego siewu. Jesienne prace w polu, np. orka, siew ozimin.

Przygotowanie akwarium: rośliny wodne, piasek, ryby i ich pokarm.

Okresowy kalendarz pogody lub aktualności przyrodnicze.

Z i m a

Cechy charakterystyczne zimy: zachmurzenia, opady śnieżne, zamarzanie wody, lód.

Drzewa iglaste i liściaste w zimie.

Życie ptaków w zimie, opieka nad nimi.

Hodowla ryb w akwarium, charakterystyczne cechy zewnętrzne ryby.

Rośliny ozdobne i użytkowe w sali, warunki potrzebne do ich wzrostu, hodowla roślin.

Różne materiały spotykane w otoczeniu, ich pochodzenie, właściwości i zastosowanie, np. szkło, drewno, metal, tkanina, plastik. Materiały opałowe.

W i o s n a

Charakterystyczne cechy wiosny, zmiany zachodzące w otoczeniu przyrodniczym.

Rośliny wczesną wiosną, pączki na drzewach, pojawienie się młodych liści, trawa, kwitnienie roślin.

Przylot ptaków, śpiew, budowa gniazd, wychów młodych.

Owady pożyteczne i szkodniki, np. pszczoły, muchy, komary, osy.

Drobne zwierzęta spotykane w ogrodzie, np. żaba, kret,

dżdżownica, sposób poruszania się, charakterystyczny wygląd, znaczenie dla człowieka.

Przygotowanie zagonków do siewu, rozsady w skrzynkach, siew nasion, sadzenie roślin; nasiona marchwi, rzodkiewki, słonecznika, grochu; nasiona niektórych roślin ozdobnych, np. aksamitki, nagietka, groszku pachnącego, nasturcji; kiełkowanie nasion; kwiaty roślin ozdobnych: korzeń, lodyga, liść, kwiat.

Prace wiosenne w polu i w ogrodzie. Sposoby odstraszania ptaków, np. „strach na wróble”.

L a t o

Cechy charakterystyczne lata, np. upał, chmury, wiatr, błyskawice, burza, ulewa, tęcza.

Najczęściej spotykane rośliny w parku, ogrodzie i na łące ze szczególnym uwzględnieniem ich kwiatów.

Uprawa znanych dzieciom warzyw oraz drzew i krzewów owocowych na pobliskim polu i w ogrodzie.

Pielęgnowanie roślin na działce. Chwasty, np. oset, pokrzywa, perz.

Rośliny lecznicze spotykane przy różnych okazjach, np. rumianek zwykły, mięta pieprzowa.

W c i ą g u c a ł e g o r o k u

Różne zwierzęta domowe, ich cechy charakterystyczne, pożywienie, pomieszczenia; opieka zwierząt nad młodymi; różnorodne korzyści z tych zwierząt dla ludzi; chów wybranych zwierząt w przedszkolu.

Pospolite zwierzęta leśne, krajowe i egzotyczne, ich życie na swobodzie.

Ochrona roślin i zwierząt.

2. MATERIAŁ PROGRAMOWY

Rozwijanie sprawności fizycznej dziecka

Zabawy ruchowe

Zabawy orientacyjno-porządkowe: zmiana miejsca jako reakcja na sygnał dźwiękowy i wzrokowy, reagowanie na polecenie

słowne, np. „przechodzenie przez ulicę”, „rozrzucone kamyczki”.
Rozpoznawanie barw, np. „dobierz sobie parę”.

Zabawy na czworakach — naśladowanie ruchu zwierząt, np. „żaby i bocian”, „kot i mysz”, „raki chodzą tyłem”; chodzenie po podłodze, trawie lub na przyrządach na czworakach między szczeblami drabiny, przechodzenie po ławce lub pniu, przechodzenie pod łukami, bieg na czworakach z wymijaniem przeszkód z kręgli, piłek.

Zabawy bieżne: jednokierunkowe w trudniejszych odmianach niż w latach ubiegłych i wielokierunkowe z przestrzeganiem mijania się bez potrącania, np. „samochody”, „samoloty”; zabawy z pościgiem oraz wyścigi na przestrzeni do 15 m.

Zabawy rzutne: zabawy piłką, odbijanie piłki od ziemi, toczenie i rzucanie do celu nieruchomego i ruchomego, np. „poczta”, „uciekaj od piłki”, rzuty piłki parami do siebie, toczenie piłki po oznaczonej trasie.

Zabawy skoczne: podskoki w miejscu z obrotem, np. „odbijanie się piłeczek”, podskoki obunóż w przód, podskoki zwarte i rozkroczone w miejscu, np. „pajacyk”.

Zabawy na śniegu i lodzie. Gromadzenie śniegu w określonym miejscu. Przeskoki przez kopczyki śniegu. Odmiatanie ścieżek. Lepienie śnieżek, zabawy śnieżkami, np. trafianie do tarczy. Lepienie bałwana, zjeżdżanie na sankach z niewysokiej góry. Wdrapywanie się na górkę. Ślizganie się na butach. Jazda na sankach. Zabawy wodą — w balii, brodziku lub płytkim strumieniu.

Ćwiczenia gimnastyczne

Ćwiczenia porządkowe

Zbiórka w gromadce, w pojedynczej kolumnie; w kolumnie dwójkowej, zmiany miejsca zbiórki (parami) i formowanie koła w szeregu (szybko i cicho).

Ćwiczenia kształtujące

Ćwiczenia ramion; w siadzie, wyprosty ramion w bok; wzniesienie ramion w różnych kierunkach, klaskanie przed sobą i nad głową; wymachy ramion w przód i w tył.

Ćwiczenia nóg: chodzenie na palcach, pięty wysoko uniesione, marsz w miejscu, podskoki zwarte i rozkroczone, np. „pajacyk”,

podskoki obunóż w różnym tempie, np. „piłki skaczą”, zbieranie skakanki palcami bosej stopy.

Ćwiczenia szyi: kiwanie głową w prawo i w lewo, np. „zegar”, oglądanie się za siebie, np. „co się tam stało”.

Ćwiczenia tułowia: skłony w przód (w siadzie skrzyżnym i wyprosty ze zwróceniem uwagi na prawidłowe ustawienie głowy; np. „kwiaty rosną”, „ptaszek pije wodę”; skłony w tył, w leżeniu przodem, np. „samoloty”, „ślimaki”, „harcerze na zwiadach”; ćwiczenia mięśni brzusznych w leżeniu tyłem, „jazda na rowerze”, „pływanie na plecach”; przechodzenie z siadu skrzyżnego do leżenia na plecach, np. „dzień dobry — dobranoc”; skłony w bok, np. „łódki na falach”, „waga”; skręty i ćwiczenia naśladowcze — „pompowanie dętki”, „bąk”, w siadzie skrzyżnym — toczenie dookoła siebie oburącz krążka lub kółka.

Ćwiczenia użytkowe

Ćwiczenia równowagi: przejście po ławeczce, przejście po ławeczce z omijaniem przeszkód; przechodzenie pod linką; noszenie woreczka lub krążka na głowie.

Ćwiczenia z pokonywaniem przeszkód z zastosowaniem wspinania i łażenia: wchodzenia na czworakach po zjeżdżalni, drabienie lub skośnie zaczepionej ławce; wspinanie się i przewijanie między szczeblami przepłotni, różne czynności naśladowcze, wykonywanie na drabinkach z chwytem jednej ręki za szczebel, np. „czyszczenie komina”, „marynarz na okręcie”.

Rzuty: wydłużanie rzutu woreczka lub piłki, np. „kto dalej rzuci”, „kto wyżej rzuci”, trafienie do obręczy lub kosza z odległości 6—8 kroków, rzuty woreczków parami do siebie.

Skoki: ćwiczenia umiejętności odbijania się i elastycznego doskoku, np. w miejscu podskoki zwarte i po kilku podskokach przysiad podparty, przeskakiwanie nad przeszkodami, w przód, w tył, w bok; wskakiwanie i wyskakiwanie z kółka, „skok żabki”, np. „żaby wskakują do rowu”; skok wzwyż do ok. 25 cm z rozbiegu nad sznurkiem zawieszonym na wysokości 10—20 cm od ziemi, skok w dal do ok. 30—50 cm, zeskok w głąb 20—30 cm.

Przechadzki - wycieczki

Wycieczki w miarę możliwości jedna lub dwie w tygodniu o charakterze przechadzki do określonego miejsca, gdzie można zorga-

nizować odpoczynek, a także zabawy lub zajęcia. Długość drogi do 2 km. w obie strony z szybkością 1 km w ciągu 10—30 minut.

Kierowanie poznawaniem przez dziecko otaczającej rzeczywistości i wyrabianie umiejętności zachowania się w kontaktach z ludźmi i światem przyrody

Zwracanie uwagi dzieci na znaczenie pracy różnych pracowników przedszkola, poszanowanie ich pracy. Okazywanie przez dzieci uczuć sympatii i zaufania w stosunku do nich.

Przestrzeganie przez dzieci właściwego zachowania się w różnych pomieszczeniach przedszkola oraz właściwego korzystania ze sprzętów, urządzeń, posługiwania się narzędziami, przyborami i materiałami. Poszanowanie mienia przedszkolnego jako wytworów ludzkiej pracy.

Przestrzeganie przez dzieci właściwego zachowania się na ulicy, w parku, w lesie i innych miejscach poza przedszkolem.

Usamodzielnianie dzieci w czynnościach codziennych, jak ubieranie, rozbieranie i mycie. Samoobsługa przy posiłkach. Dbłość dziecka o własny wygląd oraz o porządek i ład w miejscu, w którym przebywa. Utrwalanie nawyków higienicznych i kulturalnych. Dyżury dziecięce. Ocenianie wypełnionego dyżuru przez wychowawczynię i zespół dzieci. Samokontrola i samoocena. Zaznaczanie obecności na liście.

Podjmowanie przez dzieci zabaw zespołowych na określony temat. Wyrabianie umiejętności organizowania zabaw: układanie planu, podział na role, przygotowanie pomocy i materiału. Zabawy indywidualne i zespołowe podejmowane przez dzieci z własnej inicjatywy. Zabawy organizowane przez wychowawczynię. Troska dzieci o zabawki, sprzęt i pomoce dydaktyczne. Naprawianie i odnawianie zabawek. Wykonywanie przez dzieci prostych zabawek.

Prowadzenie przez wychowawczynię rozmów indywidualnych z grupą dzieci na tematy okolicznościowe, wyłaniające się w toku pracy, oraz zaplanowane, związane z bliższym i dalszym otoczeniem. Formułowanie przez dzieci pytań i udzielanie możliwie pełnej odpowiedzi.

Swobodne wypowiedzi dzieci na temat oglądanych przedmiotów i zjawisk, na temat oglądanych obrazków (ilustracji, tablic, przezroczy), przedstawień teatrzyku kukielkowego itp. Zwracanie uwagi na szczegóły oglądanych przedmiotów i zjawisk. Zestawienie aktualnych obserwacji z nabytymi doświadczeniami. Przewidywanie następstw i wyciąganie wniosków.

Odgadywanie i układanie zagadek.

Opowiadanie wychowawczyni. Czytanie przez wychowawczynię utworów wybranych z literatury dziecięcej.

Opowiadanie dzieci: wiązanie zdań w jeden wątek treściowy, np. powtórzenie opowiadania wychowawczyni, opowiadanie o przeżytych zdarzeniach, dokończenie opowiadania, opowiadanie w związku z historyjką obrazkową.

Uczenie wierszy: wygłaszanie wierszy przez dzieci, indywidualnie i zbiorowo, z zachowaniem naturalnej intonacji, właściwego tempa i siły głosu. Inscenizowanie przez dzieci wybranych utworów.

Zabawy kształcące mowę dziecka pod względem gramatycznym. Prawidłowe używanie form przypadków, liczb, osób, części mowy odmiennych i nieodmiennych oraz przyimków, spójników, przysłówków w zdaniu. Zabawy kształcące mowę dziecka pod względem poprawnego wymawiania dźwięków.

Wdrażanie do okazywania przez dzieci uczuć przywiązania, zaufania i szacunku dla najbliższych dziecku osób dorosłych. Budzenie i utrwalanie uczuć przyjaźni wobec rówieśników. Wdrażanie do zgodnego współdziałania. Okazywanie przez dzieci opiekuńczego stosunku do młodszych i słabszych. Budzenie uznania dla pracy ludzi dorosłych i kolegów.

Udział dzieci w pracach pielęgnacyjnych związanych z hodowlą niektórych zwierząt, np. ślimaków, królików, kur, psa, kota. Karmienie tych zwierząt, sprzątanie ich pomieszczeń. Zbieranie i przygotowywanie pożywienia. Rozpoznawanie niektórych zwierząt leśnych, krajowych i egzotycznych.

Opieka nad ptakami. Gromadzenie i segregowanie karmy dla ptaków. Dokarmianie ptaków w okresie zimy. Przygotowywanie i sprzątanie karmika. Rozpoznawanie ptaków spotykanych w okolicy po wyglądzie i głosie.

Rozpoznawanie najczęściej spotykanych owadów i obserwowanie ich zachowania się, rozpoznawanie 2 owadów szkodliwych i 2 pożytecznych.

Działka przedszkolna: przygotowanie zagonków do siewu (przekopanie ziemi, wygrabienie powierzchni zagonków), siew nasion, pielęgnowanie wschodów (pielenie, spulchnianie gleby, podlewanie). Zbiór plonów, segregowanie nasion. Rozpoznawanie niektórych roślin uprawianych na najbliższych polach.

Pielęgnowanie przez dzieci roślin doniczkowych. Pielęgnowanie pietruszki i cebuli wysadzonych na „zielony plon” (np. zielone listki pietruszki do zupy).

Obserwowanie zmian atmosferycznych, prowadzenie okresowego kalendarza pogody. Obserwowanie zmian zachodzących w przyrodzie w związku ze zmianami pór roku.

Wykazywanie w doświadczeniach właściwości niektórych ciał, np. topnienie lodu, zamarzanie wody, przyciąganie metali przez magnes, parowanie wody.

Mierzenie długości, pojemności i ciężaru.

Monograficzne opracowanie zbiorów w zakresie do 10.

Wprowadzenie i utrwalenie pojęć i nazw brył: kula, sześcian oraz figur geometrycznych: koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt.

Utrwalenie określeń położenia: obok, przed, naprzeciwko; na prawo od, na lewo od, oraz kierunku: w lewo, w prawo, na wprost, w tył.

Utrwalanie określeń czasu, takich jak: rano, południe, wieczór; dzisiaj, wczoraj, jutro; nazwy dni tygodnia w prawidłowej kolejności.

Rozwijanie sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dziecka

Budowanie i lepienie z piasku lub ze śniegu oraz innych materiałów pomocniczych na temat dowolny lub określony.

Budowanie i konstruowanie z klocków i innych materiałów konstrukcyjnych. Zespołowe wznoszenie budowli.

Rysowanie patykiem na ziemi, kredkami lub kolorową kredą

na papierze lub tablicy prostych przedmiotów, wypełnianie konturu barwą. —

Lepienie z gliny. Modelowanie przedmiotu z jednej bryły o nieco urozmaiconej sylwetce. Malowanie ulepianki farbami.

Malowanie farbami klejowymi na papierze białym i kolorowym. Wykorzystanie kolorystycznych możliwości w kompozycjach dekoracyjnych i fantastycznych. Malowanie na temat dowolny lub wysunięty przez wychowawczynię. Malowanie indywidualne i zespołowe na stalugach lub arkuszach ściennych.

Wycinanie przedmiotów o sylwetce wydłużonej, wygiętej, urozmaiconej. Zastosowanie wycinanek dla zilustrowania akcji. Wykorzystanie wycinanek płaskich naklejonych (np. na znaczku rozpoznawczym) i przestrzennych.

Rysowanie, malowanie, lepienie i wycinanie postaci ludzkiej w pozycji siedzącej, pochylonej, z uwzględnieniem części ciała i części ubrania, a także zwierząt, maszyn, pojazdów, roślin. Ilustrowanie opowiadań, baśni, wycieczek i wydarzeń.

Majstrowanie prostych przedmiotów z deseczek, pudełek i różnych materiałów przyrodniczych (szyszki, ziemniaki, makówki, patyczki itp.) oraz łączenie ich za pomocą kleju, gliny, gwoździ.

Układanie elementów mozaiki, drobnych przedmiotów, materiału przyrodniczego, komponowanie i odtwarzanie wzorów dekoracyjnych.

Dowolne stemplowanie kartek papieru i kawałków płótna. Komponowanie wzorów. Stemplowanie ornamentu pasowego, a także na płaszczyźnie kwadratu i koła: „chodnik”, „serwetka”, „dywanik”, „szalik”, „materiał na sukienkę”.

Próby szycia i wyszywania ściąganiem fastrygowanym przedmiotów użytkowych, np. bielizna dla lalki, dywanik dla misia. Próby przyszywania guzików, wieszaka do płaszcza.

Manipulacja niektórymi narzędziami stolarskimi. Próby piłowania i zbijania deseczek, płyty spilśnionej.

Słuchanie piosenek o tekście zrozumiałym dla dziecka, wykonywanych przez wychowawczynię.

Śpiewanie przez dzieci piosenek, indywidualnie i zbiorowo, z zastosowaniem elementarnego cieniowania (głośniej, ciszej, prędzej, wolniej).

Słuchanie bardzo łatwych utworów muzycznych z uwzględnieniem pieśni i muzyki ludowej.

Korzystanie z umuzykalniających audycji radiowych dla przedszkoli.

Kształcenie słuchu i poczucia rytmu. Rozpoznawanie znanych piosenek na podstawie ich melodii nuconych lub granych w całości i we fragmentach. Rozróżnianie dźwięków wyższych i niższych. Klaskanie w rytmie znanych piosenek. Poruszanie się zgodnie z rytmem melodii (marsz, bieg, podskoki). Rozpoznawanie znanych piosenek na podstawie rytmu. Rozróżnianie głosów niektórych znanych instrumentów, np. fortepianu i skrzypiec.

Zabawy ze śpiewem: rytmiczne, taneczne, inscenizowane.

Wykonywanie przez dzieci prostych form tanecznych, opartych na motywach tańców ludowych.

Odtwarzanie rytmu piosenek w małych zespołach na instrumentach perkusyjnych.

Wdrażanie dzieci do dbałości o estetykę własnego wyglądu oraz o estetykę pomieszczeń, w których przebywają. Zwracanie uwagi dzieci na piękno otaczającej przyrody.

3. UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

W grupie dzieci 6-letnich organizacja pracy wychowawczej powinna zmierzać do możliwie najlepszego przygotowania ich do nauki w szkole. W ciągu ostatniego roku pobytu dziecka w przedszkolu trzeba utrwalić wszystkie dotychczasowe rezultaty pracy wychowawczej oraz położyć specjalny nacisk na kształcenie tych właściwości, które są niezbędne do podjęcia pracy szkolnej.

Możliwości fizyczne dzieci 6-letnich stanowią podstawę do podniesienia wymagań w zakresie sprawności. Dzieci te odznaczają się większą ogólną wytrzymałością, nie ulegają tak szybko zmęczeniu jak w okresach poprzednich, wykazują większą sprawność ruchową, większą swobodę poruszania się, samodzielność, zręczność, dokładność w wykonywaniu różnych czynności.

Realizując program z zakresu rozwijania sprawności fizycznej dziecka, wychowawczynie winna wiele czasu poświęcić systematycznej pracy nad wyrabianiem prawidłowej postawy dzieci.

W stosunku do roku ubiegłego należy zwiększyć wymagania w zakresie zdyscyplinowania, umiejętnego poruszania się dzieci w zespole, reagowania na różnego rodzaju sygnały i polecenia słowne. W czasie zabaw ruchowych wychowawczynie powinny systematycznie wdrażać dzieci do przestrzegania ustalonych prawideł i zgodnego współdziałania zespołu.

Dzieci 6-letnie interesują się żywo wszystkim, co się dzieje na świecie. Pragną wiedzieć, co się dzieje w innych krajach, zdobywać wiadomości o ludziach w nich żyjących, o ich zwyczajach i pracy, o przyrodzie, o dzikich i egzotycznych zwierzętach. Obserwują czasem nawet wnikliwie otoczenie. Zastanawiają się nad przyczynami niektórych zjawisk, próbują wysnuć słuszne wnioski.

Coraz większe zainteresowanie dzieci życiem bliższego i dalszego otoczenia oraz zjawiskami przyrodniczymi ułatwia wychowawczynie dzieci sześciolletnich realizację programu z zakresu kierowania poznawaniem otaczającej rzeczywistości.

Należy wdrażać dzieci nie tylko do podejmowania zabaw na różne ciekawe tematy z własnej inicjatywy, ale także do umiejętnego organizowania tych zabaw, ustalania ich planu, podziału na role. Trzeba specjalnie zwrócić uwagę na dzieci obejmujące rolę przywódców oraz na dzieci nieśmiałe lub nie posiadające wystarczającej dozy pomysłowości.

W grupie dzieci sześciolletnich nieco inny charakter niż w roku poprzednim mają zajęcia zespołowe. Na tych zajęciach wychowawczynie wdraża dzieci do obowiązków typu szkolnego, dlatego od początku roku należy organizować dwa zajęcia w ciągu dnia, następujące tuż po sobie, z uwzględnieniem 10-minutowej przerwy. Czas trwania zajęć łącznie z przerwą nie powinien przekraczać godziny. Temat każdego zajęcia, materiał i pomoce powinny być zawnazu dokładnie przygotowane, aby niepotrzebnie nie przedłużać zajęć. W czasie niektórych zajęć dzieci mogą siedzieć przy swoich stolikach, naprzeciw stolika wychowawczynie.

W pracy nad kształtowaniem mowy dziecka należy położyć nacisk na prawidłowe rozumowanie i stosowanie wyrazów. Trzeba również wdrażać dzieci do poprawnego stosowania form gramatycznych. Należy przestrzegać, aby wymowa dziecka była staranna, a oddech w czasie mówienia regularny.

W celu poznania zjawisk przyrodniczych i okazów, których nie ma w przedszkolu ani w ogrodzie przedszkolnym, można z dziećmi 6-letnimi organizować w różnych porach roku wycieczki nad staw, na pole, do lasu.

Czynności hodowlane muszą być tak organizowane, aby dostarczyły dzieciom materiału do obserwacji i doświadczeń, a także uczyły posługiwania się prostymi narzędziami, wdrażały do zorganizowanej pracy i budziły poczucie odpowiedzialności.

Mierzenie i liczenie oraz określanie kształtów, położenia, kierunku i czasu powinno być powiązane z praktyczną i interesującą dziecko działalnością. Należy stosować gry dydaktyczne, w których elementem są obrazy liczbowe takie, jak kostka do gry, domino, kartoniki z obrazkami liczbowymi.

Realizując program z zakresu rozwijania sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dzieci, wychowawczynie dąży do tego, aby wytwory dzieci były odbiciem życia przedszkola i aktualnych zdarzeń z najbliższego środowiska. Można stawiać dzieciom zadania wymagające większej niż w poprzednim roku sprawności. Oprócz zajęć na temat dowolny lub określony należy wprowadzić prace według wzoru. Wprowadza się też prace zespołowe. Dzieci powinny oceniać swoje prace i porównywać je z pracami kolegów.

Prace, przy których konieczne jest posługiwanie się ostrymi narzędziami (np. szycie, przybijanie gwoździ), można organizować dopiero w II półroczu roku szkolnego w małych (3—6 osobowych) zespołach, pracujących pod specjalną opieką wychowawczynie.

W zakresie umuzykalnienia w grupie dzieci sześcioletnich przybývają nowe formy, jak np. audycje radiowe, łatwe układy taneczne, słuchanie muzyki mechanicznej.

DODATEK

UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU W PRZEDSZKOLU JEDNOODDZIAŁOWYM

W przedszkolu jednooddziałowym realizuje się niniejszy program w zakresie obowiązującym dla poszczególnych grup wieku dzieci. Sposoby realizacji są jednak zależne od warunków pracy przedszkola.

Urządzenia sali przedszkolnej i terenu, rozmieszczenie sprzętu oraz pomocy do zabaw i zajęć powinny umożliwiać wyodrębnianie się grup dziecięcych na różnych poziomach wieku.

Trzeba więc inaczej przygotować i wyposażyć kąciki z zabawkami dla dzieci młodszych i starszych, tak w sali, jak i na powietrzu, uwzględnić dwa rodzaje stolików i krzeseł, dostosowanych do wzrostu dzieci 3—4 oraz 5—6-letnich.

Program z zakresu rozwijania sprawności fizycznej dziecka wychowawczynie realizuje na dwóch, a nawet na trzech poziomach. Różnica w realizacji powinna dotyczyć większej części zadań wychowawczych. Przy wyrabianiu np. odporności organizmu dziecięcego zwiększyć trzeba intensywność i czas trwania zabiegów hartujących w stosunku do dzieci starszych, dzieciom młodszym zaś umożliwiać dłuższy odpoczynek itp.

Zabawy ruchowe przeprowadza wychowawczynie osobno z dziećmi młodszymi i osobno ze starszymi, ćwiczenia gimnastyczne — tylko z dziećmi 5—6-letnimi, umożliwiając w tym czasie młodszym swobodną zabawę.

Wycieczki-przechadzki powinny być organizowane dla wszystkich dzieci równocześnie. Dążąc do uchronienia dzieci młodszych przed zbytnim zmęczeniem, wychowawczynie wybiera miejsce niezbyt odległe od przedszkola, w którym jednak wszystkie dzieci znajdują stosowne dla siebie zajęcia. Na przykład starsze dzieci obserwują jakieś zjawisko przyrodnicze, młodsze natomiast zbierają liście lub żołądzie.

Realizując program z zakresu kierowania procesem poznawczym i kształtowania właściwego stosunku dziecka do otoczenia, wychowawczynie musi zwracać uwagę na wzajemne stosunki między dziećmi starszymi i młodszymi, dążąc do wyrobienia opiekuńczego stosunku starszych względem młodszych oraz przyzwy-

czając młodsze dzieci do tego, aby starszym nie przeszkadzały w zajęciach.

Wychowawczynie zachęca dzieci starsze do urządzania zabaw, w których mogą brać udział także dzieci młodsze. Powierza też czasem dzieciom do wykonania prace wymagające współdziałania starszych z młodszymi, dbając przy tym o prawidłowy, odpowiedni do możliwości wieku podział zadań. Dzieci młodsze mogą np. pomóc starszym w przygotowywaniu materiałów do zajęć czy przy wywożeniu zeschniętych liści z ogródka.

Zajęcia z grupą organizuje wychowawczynie w zasadzie na dwóch poziomach, zależnie od stopnia trudności materiału programowego przewidzianego do realizacji. Powinna zatem tak dobrać tematy zajęć, aby dzieci, którymi w danym momencie bezpośrednio się nie zajmuje, wykonywały w tym czasie inne, powierzone im czynności lub też bawiły się same, nie przeszkadzając w prowadzeniu zajęć.

Niejednokrotnie wychowawczynie może organizować zajęcia dla wszystkich dzieci, różnicując stawiane wymagania w zależności od ich możliwości, np. stawiając dzieciom młodszym łatwiejsze pytania, zwracając ich uwagę na bardziej proste przedmioty i zjawiska. Trzeba też dzieci młodsze zwolnić wcześniej ze wspólnego zajęcia, umożliwiając im w tym czasie cichą zabawę.

Przy realizacji programu z zakresu rozwijania sprawności technicznych i wrażliwości estetycznej dzieci wychowawczynie organizuje pracę na dwóch, a nawet na trzech poziomach.

Zajęcia plastyczne można organizować w tym samym czasie, ustalając jednak dla każdego poziomu wieku inny stopień trudności, a czasem i inną technikę pracy dziecięcej.

Zajęcia plastyczne nadają się także do prowadzenia równoczesnego z innymi zajęciami, zapewniają bowiem spokój w sali. Wychowawczynie może więc wykorzystać czas, w którym np. dzieci starsze malują, dla przeprowadzenia krótkiej rozmowy z grupką dzieci młodszych lub dla określonych, indywidualnych kontaktów z wybranym dzieckiem.

Łączenie wszystkich dzieci w zajęciach umuzykalniających jest możliwe tylko w sporadycznych przypadkach, np. w czasie uroczystości przedszkolnej. W zasadzie zajęcia te należy prowadzić na trzech poziomach, uwzględniając możliwości głosowe, słuchowe i ruchowe dzieci w różnym wieku.

Cena zł 2.—

